

Paul Strathern

90 dakikada

SARTRE

gendaş

Paul Strathern

90 Dakikada
SARTRE

gendaş.

Jean-Paul Sartre, yaşamı süresince tarihteki en popüler filozoftu. Çalışmaları öğrenciler, entelektüeller, devrimciler ve hatta sıradan okuyucular tarafından dünya çapında tanındı. Sartre'ın felsefesi en genel anlamıyla 'varoluşçu' bir felsefeydi. Ama o ilk varoluşçu değildi fakat bunu açıkça kabul eden ilk kişiydi. Varoluşçuluğu en iyi o yorumladı ve kabul ettirmek için çok çırpındı. Sonuçta varoluşçuluk Sartre'ın elinde II. Dünya Savaşı'ndan sonra mahvolan Avrupa burjuvazisine karşı başkaldırı oldu.

90 DAKİKADA SARTRE

PAUL STRATHERN

90 Dakikada Sartre Yeni Seri: 69

90 Dakikada Filozoflar: 11

İngilizceden Çeviren: Necmiye Uçansoy

Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni
olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

© GENDAŞ A.Ş., İstanbul 1998

Birinci Basım: Ekim 1998

ISBN: 9757809748

Direktör: Haşan Öztoprak

Editör: Adnan Özer

Kapak Tasarımı: Murat Bozkurt

Dizgi: Era (512 36 76)

Kapak, İç Baskı ve Cilt: Kaya Matbaacılık (656 62 20)

Gendaş A.Ş.

Çatalçeşme Sk. No: 19 Cağaloğlu/İstanbul

Tel: (0212) 527 10 20512 94 67 Pbx

Fax: 520 82 12

email: gendaş@turk.net

Giriş

Jean Paul Sartre, (yaşamı süresince) tarihteki en popüler filozoftu. Çalışmaları, öğrenciler, entelektüeller, devrimciler ve hatta sıradan okuyucular tarafından, dünya çapında tanındı.

Bu emsalsiz popülerite için iki neden vardı ve ikisi de bir filozof olarak, yetenekleri dolayısıyla yapmış olduklarından değildi. Birincisi; 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'nın yıkıntıları ortasında, bırakılan dinsel boşluğu dolduran varoluşçuluğun (existansializm) bir sözcüsü olmasındandır. Ve İkincisi; daha sonradan otoriteye karşı devrimci bir görüş benimsemesinin, Che Guevera dönemini, tüm dünyadaki öğrencilerin başkaldırısını ve komünist Çin'deki kültürel devrime olan duygusal sempatiyi anımsatmış olmasındandır. Sartre; politika söz konusu olduğunda aşağı yukarı her şey üzerine yazmıştır. Ne yazık ki olaylar hemen hemen her şey hakkında onun yanıldığını kanıtlamıştır.

Sartre ilk varoluşçu değildi fakat bunu alenen kabul eden ilk kişiydi. Ayrıca bu düşünce biçimini en iyi yorumlayabilen ve kabul ettirmeye çalışanlardan biriydi. Sartre'ın, felsefi düşünceleri geliştirme ve bu düşünceleri ilişkilendirmedeki

yeti 20. yüzyılda rakipsiz kalmıştır. Fakat bu, analitik bir titizlikten çok imgelemindeki zeka parlantisından dolaydır. Sonuçta, Sartre pek çok ortadoks düşünürü tarafından küçümsenerek reddedildine o, ne varoluşçuluk akımı "gerçek" felsefe ile ilgili görülmedi.

Varoluşçuluk; kişinin temel özgürlüğünü gösteren bir felsefe akımıdır. Kısaca, bir gece kulübünde şarkıcı olan Juliette Greco'nun dediği gibi: "Kendini nasıl yaparsan öyle olursun". Varoluşçuluk bunun gibi yüzeysel veya (Sartre'm ellerinde) çağdaş herhangi bir felsefe kadar derin olabilirdi. Bu akım heyecan vericiydi; kendi "eylem felsefesini veya (eleştirmenlere göre) içe dönüşün temel tepkisini içeriyor, solipsizmi de (tekbencilik) andırıyordu. Fakat herkesin kabul ettiği şeydi: Varoluşçuluk Sartre'ın elinde, 2. Dünya Savaşından sonra mahvolan Avrupa burjuvazisine karşı başkaldırı oldu. Burjuvazi (özellikle orta sınıf), varoluşçuluğun desteklemediği her şeyi destekledi: Bir burjuva ve aynı zamanda bir varoluşçu olmak mümkün değildi.

Yaşamı ve İlk Çalışmaları

Jean-Paul Sartre zengin bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası bir donanma subayıydı. 1906'da, Sartre daha bir yaşındayken yüksek ateşten öldü. Sartre bunu "hayatımın en büyük olayı... yaşasaydı üzerime düşecek ve beni susturacaktı" diye açıklar. Bu oidipus fantazisini inkar ederek, süperego, saldırganlık ve evlat itaatine gerek kalmadan yaşadığını iddia eder. Ne otoriteyle ilgisi vardı ne de diğerleri üzerinde bir güç kurma isteği. Böylelikle aziz gibi yaşanan bu çocukluk, burjuvaziye (ve toplu mun bu değerli kesimiyle ilişkili tüm orta sınıf alışkanlıklara ve değerlere) karşı sonsuz bir nefrete, yaşamı boyunca herhangi türden bir otoriteye karşı savaşma ihtiyacına ve kendisiyle yakın ilişki kuran bütün insanlar üzerinde psikolojik etki kurma isteğine sebep oldu. Sartre, kafasındaki karmakarışık düşünceleri parlak bir dehayla araştırdı fakat daha açık noktalar hep gözünden kaçtı.

Sartre'in annesi Anne-Marie, çocuğunu da alarak Paris'in kenar bir mahallesinde yaşayan babasının, Kari Schweitzer'in evine geri döndü. Büyükbaba Schweitzer, dönemin tipik bir Fransız soylusuydu. Temiz ve modaaya uygun

giyinirdi. Panama şapkası denen ince hasırdan bir şapkası vardı. Eşya olarak gördüğü kadınlarla dolu evde sözleri yasa gibiydi ve karısına sürekli kötü davranırdı. Sartre "Les mots" (kelimeler) otobiyografisinde onu "çalım satmak için daima bir sonraki fırsatı bekleyen, beyaz sakallı, yakışıklı bir adam" olarak hatırlıyor. Bazen büyükbabasıyla Tanrı arasında çok fazla benzerlik bulduğunu ve hatta onu Tanrı gibi algıladığını anlatıyor. Bu noktada şunu söyleyebiliriz ki; büyükbaba merkezi toplum düzenin uzantısı olan bir süperegö'ya sahipti. Fakat Sartre büyükbabasının bu psikolojik rolde olduğunu kabul etmedi.

Genç Jean-Paul'e ve annesine, aynı evin çocukları gibi davranıldı ve Sartre Anne-Marie'yi bir anneden çok, kendisine yakın bir kızkardeş olarak gördü. İhtiyaç duymadığını iddia ettiği bir baba figüründen farklı olarak bu annebaba figürü, onun geri kalan yaşamında kaçınılmaz bir gereklilik halini aldı. ,

Tüm bu anlatılanlardan Sartre'ın mutlu bir çocukluk geçirdiğini söyleyebiliriz. Çevresindeki kadınların sevgi ve şefkatiyle, genç Jean-Paul'ün egosu, eksik olan değerli parçalarını tamamlayarak çarçabuk gelişti. Verilen kutsal

yaşam yeterli değilmiş gibi şimdi de aziz çocuk kendine şöyle diyordu: "Ben bir dahiyim." Kimse de bunun aksini söylememişti. Hatta büyükbabası onu kolları arasına alır ve "benim küçük hâzinem," derdi. (Daha sonraları şöyle diyor: Çocukluğumdan ve ondan kalan her şeyden nefret ettim.)

Dahi oldukları sonucuna varan diğer küçük, kibirli afacanlardan farklı olarak Sartre, kendi kendine karar verdiği bu rolün gerekli koşulları olan yaratma gücüne, sabıra ve alışılmadık bir zekaya sahipti. Genç Sartre kısa bir süre sonra alıştırmaya kitaplarının üzerine uzun kahramanlık ve şövalyelik hikayeleri yazmaya başladı.

Sartre hayatını etkileyen bir rahatsızlık geçirdi. Bir sahil kentinde tatil yaparlarken soğuk algınlığına yakalandı.' O günlerde tıp mesleğinin bir saygınlığı vardı fakat kısıtlı imkanlara sahipti. Genç çocuğun soğuk algınlığı korkunç komplikasyonların ortaya çıkmasına sebep oldu. Sonuç olarak Sartre sağ gözünde kısmi körlüğe neden olan lökoma'ya yakalandı. Tıbbi olmayan kaba bir dille söylemek gerekirse, artık gülünç bir şaşılığı vardı ve etrafa kısık gözlerle bakıyordu. Fakat tekbencilik, bu türden kusurlarla bile baş

edebilirdi ve Jean-Paul'un kırsal kesimdeki çocukluğu böylelikle devam etti.

Sonra gerçekten korkunç bir şey oldu. Annesi, düşüncesizce davranarak tekrar evlendi. Jean-Paul korkmuştu. Artık Anne-Marie'nin tüm ilgisi onun üzerinde değildi ve yeni Madam Mancy, kocası Joseph ile La Rochelle'ye taşındı. Gözlerine perde inmiş 12 yaşındaki çocuk, annesi ve Joseph Mancy ile La Rochelle'ye yerleşti. Sartre 50 yaşlarındayken yazdığı otobiyografisinde, 43 yaşındaki üvey babasının derin bir anlatım gücü olduğunu anımsadığını yazıyor. "Annem, üvey babama aşık olduğu için evlenmedi... cana yakın bir insan değildi üvey babam... Siyah bıyığıyla uzun, ince bir adamdı... Pürüzlü bir cilt.. Çok büyük bir burun". Otoriter ve burjuva olan Mösyö Mancy, kötü üvey baba rolü için idealdi. Zengindi ve zenginliğini yansıtan bir konakta yaşıyordu. Kasabada tanınan bir kişiydi. Joseph Mancy yerel Delaunay Belliville tersanelerinin yönetim kurulu başkanıydı. İşini eski modakapitalist tarzda yürütüyordu. İşten sonra her akşam üvey oğlunu ön salona çağırır ve ona ekstra geometri ve öbür dersleri verirdi. Mösyö Mancy'nin, bu genel tutumla, eğitimde

ortadoks yaklaşımı tercih ettiği anlaşılıyor. Sürekli yanlış cevaplar verme bir tokatla sonuçlanabilirdi.

Bu süre içerisinde, Paris işi zarif golf pan tonuyla küçük ukalâ, lisede, daha az zarif giyinen arkadaşları tarafından alay fısıltılarıyla karşılandı. Bu durum kendine güven mesine ve içine kapanmasına sebep oldu.

Sartre kabadayılardan sindirebileceği biri değildi. Güçlü egosu, zihnini tam bağımsız bir şekilde geliştirdi.

Sınıf arkadaşları, içlerinde en çabuk farkedip anlayanları, kısa boylu zengin giyimli çelimsiz ve kurbağa suratlı bu öğrenciyi sınavları mükemmel olmasa da olağan dışı bir zekaya sahip olarak tanımladılar. Sartre, şamar oğlanı ve dahi figürüyle ikili bir rol oynuyordu. Kavgacı karakterde, sivilceli ve gözlük takan Jean-Paul, her şeyi bilirdi (bunu da herkes bilirdi) fakat çok aptalca hatalar yapmayı alışkanlık haline getirmişti. Bunun için kısacık bir hikaye yeterli olacaktır. Lisedeki bütün oğlanlar gibi onunda kadınlarla ilgili fantazileri vardı. Sıra dışı hayalgücü, çok yakında, onun sınıf arkadaşları olan yaşlılarının beş para etmez, bayağı hayalgüçlerine üstün gelmişti. "Öğlenleysin

tanıştığım bir kadınla bir otele gittiğimi ve onların anlattıklarını yaptığımızı söyle dim... hatta annemin hizmetçisine "sevgili Jean-Paul..." diye başlayan bir mektup yazdırmıştım... oyunumu anladılar... sınıfın maskarası olmuştum..."

Zor zamanlardı. 1. Dünya savaşı çıkmış, öğrenci olan pek çok arkadaşı anneleriyle yalnız yaşamaya başlamış, babalarını ise cepheye göndermek zorunda kalmışlardı. Siperlerdeki katliamın bedeli ağırdı. Jean-Paul'ün yaşlı sınıf arkadaşları, ıstırap dolu öçlerini zayıf görünen kişilerden alıyorlardı. Sartre, zihinsel bir dayanıklılık geliştirdi, aynı zamanda da çelişkili duygular besliyordu. Boyun eğmeyi ve bencil aptallardan oluşan bir gruba katılmayı reddetti. Sadece kabul görmek ve popüler olmak istedi, ancak kendi diliyle. Bu ikircikli durum, yaşamı boyunca sürdü.

Fakat odasında yalnızken, kısık gözlü küçük kurbağa bir prene dönüşüveriyordu. Masasında oturup kendini teskin ediyordu. "Ben dahiyim" demek dahi olmanın en imkansız görevini önceden kabullenmekti. Alıştırma kitaplarını romantik kahramanlık hikayeleriyle doldurmak, otobiyografik metinlere kapı açıyordu. Ve işte

şimdi de ana hatlarıyla romanlar yazmaya başlamıştı. 14 yaşındayken ikinci romanı olan ve zalim bir ortaçağ hükümdarını anlatan "Gioetz Van Berlichingen'i tamamlamıştı. Roman, en can alıcı noktasına, insanların hükümdara karşı ayaklandıkları zaman ulaşıyordu. Zulmettiği insanlar değirmenlere ve dokuma tezgahlarına saldırıp oraları harap ediyorlar ve bu zalim sonunda dayanılmaz ama zekice planlanmış bir şekilde ölüme terkediliyordu. Kafası, kilise kulesindeki saatin roma rakamıyla 12 yazılı yerindeki deliğe yerleştiriliyor ve zalim kişi son zamanlarını çoğalan bir ıstırapla terleyerek geçiriyordu. Ta ki öğlenleyin saatin kolu saniye saniye yüksele ek kellesini uçuruncaya kadar...

Acı, elem, şiddet ve ölümün en üst sınırlarındaki bu kombinasyon, yetenekli yazarın ayırdıcı bir özelliğidir. Çalışmalarında hissedilen bu duygular, çocukluğunda yaşadığı tüm kaygıları barındırıyordu. Acılarla geçen yoğun bir çocukluk dönemi, silinmez izler bırakmıştı Sartre'da. Bu yaşlarda, bu türden duygular, kaçınılmaz bir şekilde uyanmaya başlayan felsefi sorgulamalarla içiçe geçmişti. Sartre'm dahiyane tarafı, bu kombinasyonu ve bu kombinasyonun şaşkın ve

bilinçli bir şekilde büyüyen genç bir zihinde oluşturduğu duygusal entellektüel gücü elinde bulundurma yeteneğiydi.

1919'da Sartre annesinin cüzdanından para çalmaya başladı. Bu, sınıf arkadaşlarına yaranmak içindi. Onlara değişik pastalar ve şık kafelerde içecek şeyler alıyordu. Popüler olmayla gelen memnuniyet, keklerin aptalca tadı, suçluluk ve somurtkanlığıyla yok olup gidiyordu. Tekrarlanan tema olan diğer güçlü kombinasyon; tiksinti ve yapışkanlı şekerler olmuştu.

Sartre'in maskesi kaçınılmaz olarak düştü. Bu, onu ailesiyle şiddetli tartışmaların içine itti ve onun tatsız okul hayatıyla daha fazla eğlenmesine sebep oldu. Sonunda Sartre, Tanrı gibi gördüğü büyükbabasının katı kuralları altında yaşamayı tercih ederek Paris'e dönmeye karar verdi. Sartre, isyan neredeyse orayı seçmeyi öğreniyordu: Başkaldırının getirdikleri, isyancı kişiliğine en uygun olanıydı.

Sartre 15 yaşında, saygın bir lise olan IV. Henri lisesinde yatılı öğrenci oldu. Doymak bilmez bir biçimde okumaya başladı ve geniş bir edebi bilgi sahibi oldu ki, bu bilginin çoğu onun duygusal ve entellektüel anlayışım aşırıyordu. Bu

arada, yazdığı vecize ve felsefi spekülasyonlar, defterlerine taşmaya başladı. Aşkı tarifi şöyleydi: "Arzu, bir kadına amaç olarak değil araç olarak bakmayı gerektirir. Aşk, bir kadına araç olarak değil amaç olarak bakmayı gerektirir." Sartre'ın bıraktıkları, bu türün Fransız zekasına ait en mükemmel örnekleridir; sahte nükte ve gerçek sezgi arasında gidip gelir. Felsefe öğretmeni onun "yetersiz bir şekilde açıklanmış fikirlerindeki mükemmel süsü, ayrıntıyı" işaret etmiştir, ki bu Sartre'ın tüm felsefesindeki Ortadoks Anglo Amerikan bakış açısı olarak günümüze kadar gelmiştir.

Sartre mezuniyet sınavını geçti ve kendine Ecole Normale Sup'erieur'da bir yer edindi. İsminin aksine, Fransız Üniversite öğrencilerinin en iyilerinin bulunduğu bu okulda hiçbir şey normal değildi. Sartre'ın çağdaşlarından pek çok isim saymak, bu okulun kalitesinin iyi bir göstergesidir. Geleceğin yıldızları olan Raymond Aron ve Maurice Merleau Ponty gibi filozoflar; önemli bir antropolog olan Claude LeviStrauss; zamanın en iyi, en heyecanlı din adamı filozofu Simone Weil; Ecole'ün büyük yöneticisi Jean

Hyppolyte; ve yazarfilozof Simone de Beauvoir hep bu okulun öğrencileriydi.

Sartre bu sıcak atmosferde büyüdü. Arkadaşlarına göre; çirkinliği, konuşmaya başladığı anda kayboluyordu. Gözlük takan bu sivilce içindeki çocuk, Seine nehrinin sol yakasındaki cafelerin masalarında görülürdü. "Uyuduğu zamanlar hariç her zaman düşünürdü." "Hayal edebileceğiniz en iyi ve en cömert arkadaştı... bilerek gösterdiği kinizm ve kendini sevmemesinin altında bunlar yatardı... sırrı, inkar etmeyi ve kabullenmeyi başaramadığı büyük bir yumuşaklıktı." Kabuğunu kırmayı başardığında muazzam bir biçimde içmeye başladı. Zekasından etkilenen kadınlar, onun çirkin çekiciliğine kapılıyor ve o bundan büyük bir haz alıyordu.

Cinselliğe olan açlığı, biraya olan açlığına göre sadece ikinci sıradaydı. Fakat bunların hiçbirini, kitaplardan düşüncelerden ve bilgidenden aldığı zevkle bir değildi. Her şeyi okudu, dersleri için okuması gerekenlerin dışında gördüğü her şeyi. Herkesin ve özellikle kendisinin şaşkınlığı içinde Sartre, mezuniyet sınavını ilk seferinde veremedi.

Başarısızlığına rağmen, Sartre bir yıldız olarak kaldı. Şimdi Paris'te, öğrenci yaşamının teşvik

ettiği, günübirlik yaşamayı seçiyordu. Daha sonraları, banyo yapmak gibi burjuva geleneklerinden de vazgeçip pipo içmeye başladı. Sartre'ı, Aron ve Merleau Ponty ile beraber cafelerde yoğun entellektüel tartışmalar içinde görmek mümkündü. Felsefe, sohbetlerin her zamanki konusuydu. Anlatacak zekice şeylerin ve bunları anlatacak etellektüel bir şevkin olmadıkça onların masasına oturmanın anlamı yoktu. Bir gün gruba felsefeyle ilgilenen 21 yaşında, uzun boylu ve ciddi düşünen bir kız katıldı. Adı Simone de Beauvoir'dı ve felsefi tartışmalarda kendi yolunu tutabildiğini çarçabuk gösterdi.

Simone de Beauvoir, Sartre gibi kusursuz bir burjuva geçmişe sahipti. Şimdi ciddi bir biçimde karşı çıktığı manastır eğitimi almıştı. Hemen "kunduz" lakabı verilmişti Beauvoir'a. Bu adı koyan grubun üyelerine göre "kunduz", çok çalışkan ve enerji dolu olmanın sembolüydü.

24 yaşındaki Sartre'ın Beauvoir'ı değerlendirmesi şöyleydi: "Çekici, züppe, korkunç giyimli... küçük, çirkin bir şapka takıyordu". Beauvoir'a göreyse "ilk görüşte aşk"tı bu. Sartre ve Beauvoir sevgili oldular. Kısa bir süre sonra Sartre, akıl hocası, burjuva

davranışlarının açıklayıcısı ve giyim danışmanı gibi roller alacağını umuyordu. Sartre Beauvoir'a şöyle diyordu: "Bundan sonra seni kanatlarımın altına alacağım."

Fakat hiç de öyle olmadı. Beauvoir'ın parlak zekasına rağmen, Sartre tartışmalarda onu altediyordu. Ancak kunduz kız arkasına yaslanıp Sartre'ın fikirlerine eleştiri getiriyordu. Sartre hayatında ilk defa olarak dengiyle karşılaşmıştı: Kunduzun getirdiği eleştirileri kutsal bir buyruk gibi görüyordu. Fakat durum sadece bu değildi. Her iki taraf içinde aynı şeyler geçerliydi çünkü Beauvoir da şu ana kadar geçirdiği yalnız yılları boyunca bunu hayal etmişti ve Sartre de Beauvoir'ın danışmanı olacağını umarken, kendini bir anne sahibi olmuş buldu. Beauvoir Sartre'a banyo yapmasını, gömleğini değiştirmesini, sivilce kremi kullanmasını tavsiye ediyordu. De Beauvoir'a iki rol düşmüştü. Böylece Sartre da boş olan kız kardeş anne rolünü üslenecek birini bulmuştu. Bu roller henüz gelişmemiş ve bu rollerin başlaması da bilinçli olmamıştı. Fakat başından beri açıktı ki bu gelişip geçici bir ilişki değildi.

Sürekli bir ilişkiye girmek onlar için bir sorun oluşturmuyordu. Hatta kendilerini bir çift olarak düşünmek felsefi olarak olanaksız olsa bile. Çünkü burjuvalara ait ev hayatı, ortak yaşam, para durumu, alelâde bir sevgi, ne pahasına olursa olsun kaçınılması zorunlu öğelerdi. Hayır, ilişkinin "açık" bir ilişki olmasına karar verdiler, bağlanma yoktu.

Öğrenci aşıklar ders çalıştılar, küçük lokantalarda ucuz yemekler yediler, birbirlerini sevdiler, cafelerden yatağa kadar düşüncelerini tartıştılar, yürüyüşler yaptılar, çalıştılar, okudular, çalıştılar, açıkladılar, yine çalıştılar, sıcak yaz haftaları boyunca çalıştılar ve mezuniyet sınavlarını verdiler. Felsefe sınavında Sartre en yüksek notu alırken, de Beauvoir en yüksek ikinci notu almıştı. Fransa'nın en entelektüel kuşağı ise onları izliyordu.

Üniversite günlerinin rahatı sona ermişti. Öğrenci aşıklar şimdi gerçek dünyayla karşılaşmıştı. De Beauvoir öğretmenlik, Sartre ise askerlik yapıyordu. İlişkilerini entelektüel bir biçimde tanımlamaya karar verdiler. Sartre durumu gözden geçirdi. Yaşamının bitmeyen tutkusu yazmaktı. Diğer her şey ikinci plandaydı.

Yazmaktan başka seyahate, çekeşliliğe, ve açıklığa inanıyordu. Askerden sonra Japonya'da doçent olmanın planlarını yapıyordu. De Beauvoir ile olan özel ilişkilerini korumak istiyordu fakat diğer kadınların arkadaşlığı da hoşuna gidiyordu. Kişisel özgürlük prensibinden vazgeçmediği için, burjuvalara ait olan bağlılık, sadakat gibi düşünceleri kabul etmiyordu. Diğer yandan ikisinin ilişkisinin özel bir ilişki olduğunu anlamıştı. Bu nedenle iki yıllık bir beraberlik yaşayabilirler ve sonrasında 2 ya da 3 yıllığına ayrılabilirlerdi. Böylelikle yine yakın olacaklar fakat ilişkileri eskimeyecek ve burjuvaların ilişkileri gibi alışkanlığa dönüşmeyebilecekti. İki yıllık bir ilişki bunu sağlayabilirdi. İlişkiyi önce kapitalist terimlerle tanımladıktan sonra, Sartre, Kant'ın "zorunlu" (necessoy) ve "olumsal" (contingent) gerçekler arasındaki farkına dikkat çekerek, tanımlamayı daha felsefi bir tarzda hazırlamaya başladı. Kant'a göre zorunlu olan bir gerçeklik, inkârının kendiyile çelişkide olduğu gerçeklikti. Mesela "filozoflar gerçeği arar". Gerçeklik arayışı, filozofun tanımının bir parçasıdır, bu yüzden bu ifadenin inkarı, kendiyile çelişkiye düşer. Diğer yandan "filozoflar sık sık

saçmalar" ifadesinin inkârı kendi kendiyile çelişmez. İfade, zorunlu bir biçimde gerçek veya uydurma değildir (mantıksal bağlamda). Yani filozof tanımınız saçmalama imkansızlığı içermedikçe. Böylelikle ikinci ifadenin filozoflar sık sık saçmalar gerçekliği olumsaldır.

İki yıl ve bundan sonra geçen sürede Sartre, De Beauvoir'la olan ilişkisinin "zorunluluk" olduğunu ve o veya kendisinin girişebileceği diğer ilişkilerin "olumsal" olduğunu düşünecekti. Felsefi düşünmeyen, anlayışı kıt insanlar burada yanlış yargılara vardıkları için bağışlanabilirlerdi. Sartre gerçekten ne demek istiyordu? Olası bir ilişkiye girdiğinde, ona bunu anlatsa bile bu gerekli değildi. Diğer yandan bu da çelişki getiriyordu. Sartre'in yaşam planı olan "seyahat" "çokeşlilik", "dürüstlük" üçlemesi nere de kalmıştı. De Beauvoir'le olan ilişkisinde tamamen bir gerçeklik ve dürüstlük istemişti. Birbirlerine her şeyi anlatacaklardı ve saklı hiçbir şey kalmayacaktı.

Zaman ilerlese de, bu korkusuz ve alışılmadık ilişkiyi takdir etmek bizim için zor. Paris birbirini sevenlerin şehri olabilirdi fakat Fransa hâlâ burjuva ahlakının sıkıca tutunduğu bir yerdi ve Utah'dan sonra dünyanın en medenileşmiş

kısmıydı. Çekirdek aile de alelade bir ahlakın temelini oluşturuyordu. Saygınlık iyiliğın işareti, ikiyüzlülük ise kötülüğün işaretiydi. İnsanlar kuralları bozdular fakat toplum olarak değil. Sartre ve de Beauvoir kuralın dışına çıkmışlardı. Bu, o zamanlar Fransa'da yapılacak en küstahça Şeydi. Fakat onların bu davranışı daha sonraları tüm dünyadaki entellektüellere ilham kaynağı oldu. Bu, her iki tarafında özgür ve bağımsız olduğu açık ve dürüst bir ilişki yaşama denemesiydi. İlişkileri rasyo nel yapmanın yolu buydu. '

Bu ilişkinin sonucu olarak rasyonelliği başarıp başaramadığı ayrı bir konu. Fakat gittiği süre içinde başardığını söylemek yeterli olacaktır. Veya en azından görünen oydu. Düşünen kadın ve düşünen adam arasındaki yeni ilişkiyi kahramanca tanımlayan Sartre'ın ölümsüz kelimeleriyle "kunduz kız, bu özgürlüğü kabul ediyor ve koruyor"du.

Sartre 18 ay sürecek askerlik görevini yapmaya başladı. Bu arada da Beauvoir, Paris'in dış mahallerinden birindeki kız lisesinde psikoloji dersi veriyordu. Sartre, Buster Keaton'dan dolayı çok kötü bir asker olmalıydı. Fakat sonunda

arkadaşı Aron'un rehberlik yaptığı bir hava ünitesine kaçmayı başardı. Birlikte hava balonlarını şişiriyor ve Loire vadisine sürüklenişlerini seyrediyorlardı. Görev dışında, bir sürü kitap okuyordu. Felsefeden dedektif hikayelerinin yer aldığı dergilere kadar, yine her şeyi. Zaman buldukça konsantrasyonunu sağlayıp düşünüyordu. Kunduz, uzun günlük mektuplar alıyordu ve gönderiyordu. Mektuplarda, üzerinde düşündükleri çalışmaları tartışıyorlar ve hafta sonları görüşebiliyorlardı. Sartre'm değişmeyen selamlaşması şöyleydi: "Yeni bir teori yarattım."

Aslında, teorileri, olan teorileri bir bir çürütmeye ilgiliydi. Descartes yanlıştı, Kant yetersiz ve Hegel bir burjuvaydı. Geleneksel filozofların hiçbiri 20. yüzyılda yaşamak için yeterli değildi. İç dünyasıyla yoğun ilgilenişi, psikolojik haritasını anlamasına yol açtı

Freud onu büyülemişti. Fakat sonunda Freud'un da yeterli olmadığını farketti: Psikoanaiiz, zihnin özerkliğini reddediyordu. Entellektüel devlerin bir bir dökülmesiyle geriye kalan "bireyin özgürlüğü" idi.

Japonya işi gerçekleşmemişti ve Sartre askerden sonra küçük bir liman kasabası olan Le

Havre'de öğretmenlik yapmaya başladı. Paris'ten gelen parlak zekalı normal öğretmen, beklendiği gibi alelâde biri değildi. Bu öğrencileri arasında popüler olmasına yetti fakat kendini işten attırması için yeterli değildi. Tatil sırasında bir gün, Montparnasse'deki bir cafede Beauvoir ve Aron ile meyve kokteylini yudumluyordu. Sartre felsefe ile ilgili tatminsizliğini anlatıyordu. Felsefe hiçbir zaman gerçek dünyayla savaşamayacaktı. Aron onunla aynı fikirde değildi: "Alman filozof Husserl'i ve fenomenoloji'yi (görüngübilim y.n.) duymadın mı? Görüyorsun ya küçük arkadaşım, eğer bir görüngü bilimciysen bu içecek hakkında konuşabilirsin ve bu bir felsefedir." Sartre dinliyordu, büyülenmişti. İşte sonunda aradığı felsefeyi bulmuştu. Bu felsefe, bireyin ve bireyin dünyayla olan bağlantısının (involvement) felsefesi idi. Sartre, Husserl'i incelemek için burs kazandı ve 1933'de Berlin Fransız Enstitüsünde ki bir yıllık çalışması na başladı.

Varoluşçuluk Felsefesinin Öncüleri

Sartre'm üzerinde çalışmak için seçtiği akım varoluşçuluktur. Bu akımı, Danimar kall filozof ve din düşünürü Kierkegaard or taya çıkarmıştı. Ona göre; anlamlı bir felsefe için tek dayanak "varolan

birey"di. Felsefe dünyanın bağımsız tasavvuru ve gerçeği çözmek için rasyonel bir deneme ile ilgili değildi. Kierkegaard için hakikat ve deneyim, içinden çıkılmaz bir biçimde birbirine geçmişti. Felsefenin bir çeşit kesin bilim (pozitif bilim) olduğu fikrini terketmek zorundaydık.

Felsefi olarak kesin gerçek; bizimle temellendirdiğimiz gerekçeleri inceleyen epistemoloji (bilgi felsefesi y.n.)'nin konusudur.

Fakat Kierkegaard, insan olmanın düşünmekten daha fazla şey ifade ettiği konusunda ısrar etmiştir. Biz sadece mantık yürüten akıldan ve ona tutturulmuş bir vücuttan ibaret değiliz. İnsan sadece "bilen" değildir. Ayrıca o, ister, seçer, eylemde bulunur ve hayatını renklendiren pek çok güçlü duyguyu tecrübe eder. Bunların hepsi de deneyimin tamamlayıcı kısımlarıdır: Bunların hepsi insan olmanın ne anlama geldiği ile ilişkilidir. Kierkegaard'a göre bu, gerçek felsefenin "ne hakkında" olması gerektiği ile ilgilidir. Bu "varoluş felsefesi" (yani Kierkegaard'ın kazandırdığı bir kelime olan varoluşçuluk) olmalıdır.

Kierkegaard'ın felsefesi, insan varoluşundaki mantık kullanılmaksızın yapılan öğeyi vurguladı.

Kierkegaard "anlamamız gereken ilk şey anlamadıklarımızdır" demiştir. Ona göre; öznellik gerçeklikti (ve böylelikle gerçek, öznel oldu). Felsefenin amacı; açıklamak veya dünyanın karanlığını aydınlatmak olmamalıydı. Amaç, varolmanın kendisini aydınlatmak olmalıydı. Kendinin tam bir bilinci içindeki bu yaşam olmaya çalışmalıydık.

İşte burada varoluşçuluğun ilk gerçek sorunları ortaya çıkmaya başlamıştı. Varoluşçuluk kendini açıklarken, kuyruğunu yutmaya çalışan bir yılan gibi oluyordu. Kavramsal düşünme ve uslamlama kurallarını reddetme, onun kendi kavramlarını ve uslamlamalarını bulanık ve puslu bırakıyordu. Rasyonalistlere göre, bu durum, bu türden uslamlamaları tamamen anlamsız hale getiriyordu.

Fakat Kierkegaard bu saldırılara rağmen yılmadı. Soyut prensiplerle ilgilenmek yerine, deneyimin ayrıntılarına ve deneyimin bireysel oluşumuna adapte olmamız konusunda ısrar etti. Mutlak özgürlüğümüzü ancak bu yolla anlarız. Bu olasılığı tecrübe ettiğimizde bunun bizi dehşet veya endişe duygusuyla etkilemesi de

muhtemeldir. Fakat bu endişe, özgür bir biçimde seçimler yapacağımız içindir.

Alman filozof Edmund Husserl 1859'da, Kierkegaard'ın ölümünden 4 yıl sonra, dünyaya geldi. Kierkegaard gibi varoluşçuluğun doğrudan bir takipçisi olmasa da ve hatta önemli pek çok konuda onunla aynı fikirde olmasa da, Husserl'in çalışmaları, şimdi, varoluşçu geleneğin bir gelişimi olarak görülüyor. Kierkegaard'dan farklı olarak Husserl, geleneksel felsefedeki belirli bir inancı terk etmemiştir, en azından felsefenin amaçlarına olan inancını... Husserl'in başlangıç noktası rasyonalizm ve empirisizm (görgücülük y.n.) arasındaki anlaşmazlığı çözme denemesiydi. Rasyonalizmin öncüsü, 16. yüzyıl Fransız filozofu Rene Descartes olmuştu ve dünya hakkındaki sistematik rasyonel görüşünü "düşünüyorum, öyleyse varım" ifadesine dayandırmıştı.

Empirisist uslamlama, en kuvvetli biçimde 18. yüzyıl İskoçyalı filozof David Hume tarafından ortaya konmuştur. Hume'a göre, deneyimlerimizden başka hiçbir şeyi kesin olarak bilemeyiz. Hatta nedensellik ilkesi bile asla kesin bilgi olamaz. Çünkü gerçek ten bir şeyin başka bir

şeye sebep olduğunu yani kısaca olayların birbirini izlemesini tecrübe edemeyiz.

Husserl, her iki görüşün altında yatan bazı önemli noktaları arayarak bu ikilemi çözmeye çalıştı. Matematik ve mantığın temelini oluşturan felsefi zemini, ancak sistematik düşünce tarzından önce gelen doğrudan deneyimi analiz etme yoluyla bulabiliriz. Yaşamımızda kendini nasıl gösteriyorsa, gerçekliğin kendisine öyle yaklaşmalıyız. Bu, sadece, varsayım veya teorilerden önce gelen bilincin işlenmemiş kısmını analiz ederek yapılabilir. Diğer bir deyişle; deneyimlerimizin temel görüngüleriyle ilgilenmeliyiz. Husserl bu çalışmaya fenomenoloji demiştir.

Bu şekilde Husserl felsefeyi, kesin bir bilim haline çevirme yolları aramıştır. Zihin sel edimleri, dünyanın nesnel doğası hakkındaki tüm ön yargılarımız dışında tarif edilebilir. Zihinsel edimler, ayrıca, kendi doğaları hakkındaki varsayımlardan özgür de analiz edilebilir. Sonuçta görüngü bilim, kişinin bilincinin ve entellektüel gelişiminin dürüst ve bilimsel bir sorgulamasıdır. Böylelikle kişi, deneyimin mutlak görüngülerine

karar verebilir ve deneyimin görüngülerini olduğu gibi tecrübe edebilir.

Sartre, Şimdi Aron'un bir bardak meyva kokteyli hakkında konuŐmanın da felsefe olabileceğini söylediğinde, ne demek istediğini anlayabiliyordu. Bir raslantı eseri görüngülerin incelenmesi; deneyimin doğası, varlığımız ve dünya ve böylelikle de varoluşun kendi hakkında felsefik yargılara varmamızı sağladı. Bu varoluşçuluktur.

Olgunluk Dönemi:

Teoride ve Eylemde Birlik

1933'de Berlin çok ilginç bir hale gelmişti. Sartre'ın Eylül'de Berlin'e gelmesinden önce Hitler seçimleri kazanmış ve bunu izleyen yıllar boyunca gücünü sađlamlaŐtırmıştı. Hitler'in askeri birlikleri caddelerde sanca ve bayraklarıyla askeri yürüyüşler yapıyor, topladığı kitapları yakıyor, Yahudilerin ticari birliklerini yıkıyor, eğitim ve sivil servislerini ortadan kaldırıyor. Fakat Sartre ilginç olmaktan uzak konular üzerinde çalışıyor: Kendi varlığının bilinci. Anlatılanlardan çıkarılan, Berlin'de kaldığı yıllarını tekbenci (solipsist) Őaşkınlıđa ve olanca gücünü deneyimlerinin özgür görüngülerini

incelemeye harcadı. Bu arada kabare tuzlabuz haline gelinceye kadar parçalanıyordu. Gerçekliğin görüngülerine olan bu ilgisizlik (olayların nasıl teoriden çok pratiğe dayandığı), Sartre'm felsefesinin sürekli bir özelli ği olmuştur. Daha önce varoluşçuluğun gö rüngü bilimi hakkında söylendi ği gibi, bu hata üstü kapalı kalmıştır.

1934'de Sartre öğretmenlik yapmak için Le Havre'ye geri döndü. Burada, görüngüsel bilim arayışı ile ilgili bir defter tutmaya başladı. De Beauvoir, bu yazıları bir roman haline dönüştürmesi konusunda onu ikna etti ve sonuçta La Naussee (Bulantı) ortaya çıktı. Bu roman, Bouville eyaletinde amaçsızca yaşayan Paquentin isimli sözde otobiyografik bir karakter ile ilgiliydi. Bu, çok az denenmiş, fakat belki de "varoluşla ilgili koşullar" hakkındaki en büyük betimlemeydi.

(jık kapsamlı bir çalışmaydı fakat daha da fazlası, soyut ve öğretici olmayan felsefi bir ı mnandı. Varoluşçuluğun ne olduğu ile ilgiliydi.

Sartre tutku dolu olmasaydı, hiçbir şey yapamazdı. "Ben kimim?" gibi önemli bir so ru sordu. Fakat bu soruyu entellektüel bir biçimde

cevaplamak istemedi. Sartre açısından bu cevap, varoluş bilincini tanımlamanın altında yatıyordu.

Sartre'm fenomenolojik olanı takibi, olumsuzluk (contingency) fikrini geliştirmesine sebep oldu. Hume, nedensellik türünden bir durumu tecrübe edemeyeceğimizi gösterdi ve sorgulamasını şu şekilde genişletti: Zorunluluk objelerde değil zihinlerimizde olan bir şeydir. Diğer bir deyişle zorunlu olanı gerçeğe yükleriz (bu, tasarladığımızı ispatlayabilmek için çok önemli bir varsayımdır fakat bu gerçekte, zorunluluk var anlamına gelmez). Hume, bunun tümünü entellektüel bir biçimde gördü. Sartre'm parlak zekası zorunluluk gerçeğini deneyimde yani varoluşsa! bir biçimde anlıyordu. Her şey olumsuzdu. Tüm varlığımız olumsuzdu. Bu şekilde bakarsak sebep ve sonucun benzerliği, zorunluluk ve dünyayı saran bu tür şeyler basitçe yok olur gider. Örnek vermek gerekirse, aynaya baktığımızda olan şey, bir benze rimizi görmektir. Fakat gördüğümüzü daha ayrıntılı incelersek, daha bilinmez hale gelir. Aynı şekilde bu bilinmezlik tüm varoluşumuza yayılabilir. Böylelikle, tüm zorunlu şartlardan ve kesinlikten uzak varolmuş oluruz. Fakat, Kierkegaard'ın

gösterdiği gibi, dünyanın tuhaflığını ve olumsuzluğunu anlamamız ve bir şeylere bağlı özgürlüğümüzü farketmemiz, endişe, acı ve dehşet duygusu getirir. Sartre'ın Roquentin'inde ise bu durum kendini "bulantı" şeklinde gösterir.

Görüngü bilimsel arayış, Roquentin'nin kestane ağacının köküyle karşılaştığı o meşhur bölümde en ilginç noktaya ulaşır. Roquentin için kestane ağacının sahip olduğu özellikler, kişinin aynadaki yüzünün tanıdıklığını kaybetmesinden çok daha derin bir yabancılaşma oluşturur ama yine de çekicidir. "Artık soyut bir kategorinin etkisizliğine (inoffensive) sahip değildi; edimselliğin harcıydı. Bu kök varoluşla kalıplandırılmıştı... nesnelere çeşitliliği ve bireysellikleri sadece bir yanılısama, bir cilyadı. Bu cila kabuğu, yerini nemli bir katılığa bırakarak erimişti; abartılı ve düzensizce çıplak, korkutacak ölçüde ve ahlaksızca çıplak bir nemli katılığa..."

Bu deneyim süresince Roquentin hiçbir şey yapmıyor sadece bilinçleniyordu. Bu bilincin oluşmasıyla, her şeyin saçmalığını anlamaya başladı. Fakat bu, yine entellektüel bir idrak değildi. "Bu saçmalık, ne zihinsel bir fikir ne de konuşulan bir kelimeydi. Varoluşun, bulantının,

tüm hayatımın anahtarını bulduğumu farkettim. Saltık'm deneyimine varmıştım: Saltığın ve saçmalığın. Bu büyük kökle karşılaşıldığında, ne bilgili olmak ne de cahil olmak önemli değildi: Açıklamaların ve gerekçelerin dünyası, varlığın dünyası değildi." Bunun sonucunda Sartre anladı ki; "insan şimdi de neyse o'dur ve yalnızca oradadır". Bu, varoluşlarında anlam arayanlar için önemli ipuçları içeriyordu: "Kişi, hayatı yaşarken değerlendiremez yaşam, arkandan gizlice yaklaşır ve sen kendini hayatın içinde bulursun."

Sartre, Bulantının pek çok müsveddesini yazarken, zaman buldukça kısa hikâyeler de yazıyordu. Bu hikâyeler, çok derin olmayan felsefi hikâyelerdi fakat belirgin bir biçimde "varoluş" hissediliyordu. Bulantıyla karşılaştırıldığında, bu kısa hikâyeler kişinin kendi varlığının sorumluluğundan kaçmasının değişik şekillerini gösteriyordu. Bu hikâyelerden en iyisi "duvar" dı. "Duvar" idam cezası verilen bir adamın, varlığıyla ilgili gerçeklik yerine, yaşayabileceği bir varoluşu tasarlamasıyla ilgili bir hikâyeydi.

Sartre, Husserl'in görüngübilim metodlarını, duygular ve imgelemin analizine uyguladığı tamamen felsefi çalışmalar da yaptı. "Duygular

Üzerine Bir Kuram Taslağı'nda, görüngüsel yaklaşımın ilk yetersizlikleri ortaya çıktı. Duygular, kendini kandıran çıplak varoluşla karşılaşan görüngüsel şeffahtan kurtuluş olarak görüldü. Duygular, büyüü bir dünya yaratır. Duygular üzerine bir kuram taslağı arayışında Sartre, duyguların psikolojisinden kaçındı. Psikoloji, kişinin tamamlayıcı parçası olmasından ziyade felsefenin bir alt dalı olarak görüldü. Görüngüsel şeffaflığı, duygularımızdan ziyade akli kullanarak başarabiliriz, fakat onun nesne si akla yatkın bir durumda değildir. Sartre'm "bilincin uyanıklığı üzerindeki İsrarı" kullanılmayan ahlak gücüne sahip olabilir, fakat yapışkan, çıplak gerçekliğin görünüşü duygu ile doludur. Benzer biçimde, kendi varlığımızın sorumluluğunu almak ve buna göre davranmak, hiçbir zaman tamamen psikolojik ve duygusal bir içerikten kurtulamayabilir. Psikolojik olarak özgürmüşüz gi bi davranışlarda bulunmak olumludur fakat hiçbir zaman tamamen bu özgürlüğe ulaşanlayız. Sartre'm, bu tür şeylerin arkasına saklanmamız gerektiği konusundaki ısrarı, bir eylem felsefesi için oldukça cesur bir tanımdır.

Bu arada da Beauvoir, Rouen yakınlarında öğretmenlik görevini sürdürüyor ve hafta sonları Sartre ile buluşuyordu. Hafta boyunca neler yaptıklarını konuşuyorlar, daha önce anlaştıkları gibi tamamen "açık" bir ilişki yaşıyorlardı. Aralarındaki ilişkide, hiçbir şey saklanmıyordu. Fakat yine de bu açıklık, tinsel olarak asla özgür olamazdı. Başkalarına duyulan cinsel istekler ve diğer utanç verici durumlar ortaya çıkmaya başladı. Bu "zorunlu" ilişki de, açıklıktan dürüstlükten başka hiçbir şey yolunda gitmiyordu. Sartre ve de Beauvoir artık birbirlerine cinsel istek duymuyor ve 30 yaşındaki Sartre genç kızlara ilgi duymaya başlıyordu. Elbetteki de Beauvoir bunun farkındaydı. Sartre ona her şeyi anlatıyordu. De Beauvoir'da lezbiyen eğilimlere yönelmeye başlamış gibi görünüyordu. De Beauvoir, 17 yaşındaki öğrencisini Sartre ile tanıştırdığında (fakat, bu tanıştırmayı, kendi de kızıdan kısa bir süre için hoşlandıktan sonra yapmıştı) sorumluluk altında kalmıştı. Wanda, açık renk düz saçları ve anarşist eğilimleri olan (Spinoza okur, kışın yalınayarak gezerdi) bir Beyaz Rus kızıydı. Daha sonraları Sartre, Wanda'nın küçük kız kardeşi Olga'ya ilgi duymaya başladı. Sartre ve de

Beauvoir, aralarındaki ibret alınacak türden dürüstlüğü, açıklığı korudular, fakat diğer insanlar burjuva riyakarlığıyla aynı şey olan yalancılığı de vam ettiriyordu.

Sartre meskalin (bir tür uyuşturucu) kullanmaya başladı. Sanrı görmeye neden olan bu uyuşturucunun etkisi altında Sartre, zihninde, Bulantıda tarif ettiği kestane ağacı nın kökünü canlandırdı. Yapışkan ve çırıl çıplak olarak esas gerçekliği görmesine se bep olan, meskalin mi yoksa kendi psikolojisi miydi? Bunu söylemek çok zordu. Bulantı, hayal ürünü bir roman olarak tanımlandı ve Sartre'm hayalini parlak bir zekayla icra etmesi, görüngüsel şeffaflık için mükemmel bir benzetmeydi.

1937'de Sartre Paris'te öğretmenlik görevi almayı başardı ve böylelikle nehrin sol kısmına geri dönebilmişti. Bir kere daha oradaki cafelerde çalışma olanağı buldu. Bu, yapmacılıktan uzak bir davranıştı. Sol kesim 15. yy'da Francois Villion (silahşor ve maceraperest Fransız şairi y.n.) zamanından beri Paris'in sağlıklı gelişen öğrenci bölgesiydi. Evlerin çoğu yüz yıllıktı ve ısınma, su tesisatı bulunmayan yerlerdi. Bu

yerler de oturanlar zamanlarının çoğunu, ucuz restoran ve cafelerde geçiriyorlardı.

Bulantı, 1938 Nisan'ında ve takip eden birkaç ay içinde de Sartre'm kısa hikâyelerinden oluşan "Le Mur" (Duvar) yayımlandı. Her ikisi de oldukça eleştiri dolu övgüler aldı. 1939'da nispeten daha az övgü alan "Duygular Üzerine Bir Kuram Taslağı" basıldı fakat bu çalışma halkın ve gençlerin onun dehasını savunduklarını ortaya çıkardı.

Sartre şöhretin, Avrupa da savaşın eşiğinde görünüyordu. Buna rağmen Sartre, Berlin'de bir yıl kaldı. Hitler'in saldırgan davranışlarının arkasındaki gerçeği biliyordu. "Almanların kafası nasıl çalışır biliyorum, Hitler muhtemelen savaşa girmeyi hayal bile etmiyor. Sartre arkadaşlarını, Hitler'in blöf yaptığı konusunda ikna etti. Erte si gün Hitler Polonya'yı işgal etti ve Fransız ordusu harekete geçirildi. 24 saat içinde Avrupa savaşın içindeydi, Sartre ise üniformaların... Daha sonra Sartre "savaş hayatımı ikiye böldü" diye yazdı. Sartre bu deneyimle tamamen değişmişti (politik sağduyu yfetencği hariç her konuda).

Sartre, doğu bölgesinde Rhine vadisine tepeden bakan bir meteroloji ünitesine atandı.

Almanlar buraya asla saldıramazlardı: Fransa'nın Almanya'yla olan doğu sınırı, modern savunmada tek söz sahibi olan Maginot Hattı tarafından korunuyordu. Maginot Hattı, Belçika'dan İsviçre'ye uzanan betonarme sığınaklar ve tüneller içeren kale ve modern silah platformlarından oluşuyordu. Fakat Fransız ordusu tamamen modernize edilmemişti. Bu bölgede hâlâ en temel haberleşme biçimi posta güverciniydi ve Fransız ordusundaki yedek kuvvetler, er Sartre gibi kaliteli birkaç adam bile içermiyordu.

Hergün birkaç hava balonu gönderme çılgınlığından başka, Sartre kendini tamamen işine vermişti. Malesef bu işin orduyla hiçbir ilgisi yoktu. Sartre bir sonraki romanın taslaklarıyla uğraşıyordu ve felsefe üzerine gerçekten "büyük bir kitap" tamamlamak niyetiyle Heidegger'i araştırmakla meşguldü. (Almanların bile bir yasa gibi gördüğü anlaşılmaz Alman metafizik kitapları okuması, Sartre'm yurtsever arkadaşlarını rahatsız etmemiş, subayların da dikkatini çekmemiştir.)

Sartre'in varoluşçulukla ilgili düşünceleri hızla geliyordu. Kunduz'a hemen hemen hergün sayfalarca yazdığı mektuplarda, "kendi

hayatımızın sorumluluğunu tamamen elimize almalıyız" diyordu. "Başımıza geleceklerden yakınmaya hakkımız yok. Her birey kendi alın yazısını diler: Kendi karakterini ve bu karakterin eylemleri sonucu ortaya çıkan koşulları ister." Mantıksal açıdan bir yargıya varmak gerekirse, bu durumun garip etkileri vardır. Fakat Sartre asla bu zorluklardan kaçınan biri değildi. Bu, Sartre birey olarak her şeyden sorumluydu demektir. Hatta o, 2. Dünya Savaşından dolayı da sorumluydu ve bu sorumluluğu istemeliydi; buna göre davranmalıydı. Daha sonraları dediği gibi; "bu benim savaşım, bu benim imgelemim ve ben bunu arzuluyorum,.... bu savaşın tüm sorumluluğunu alırsam, her şey olur.... bundan dolayıdır ki, ben bu savaşım."

Bu komik durum pek çok felsefi pozisyondan daha savunmasızdı.

(Kişi, nihilizmi veya Wittgenstein'in "tüm felsefe, dille ilgili problemlerden dolayı sadece bir yanlış anlamadır" iddiasını düşünmek zorunda kalıyordu.) Gördüğümüz gibi Sartre'm varoluşçuluğunun kökeni, hem Ilume'un görgücülüğünden (empirisizm) hem de Descartes'in rasyonalizminden geliyordu. Bu

görüşlerin uç noktaları alındığın da, her ikisi de tekbencilige (solipsism) doğ ru yön değiştirir. (Hume: Diğerlerinin bireysel varlığını deneyim edemeyiz. Descartes: "Düşünüyorum öyleyse varım" ifadesinin dışındaki hiçbir şey kesin değilse, o zaman diğerlerinin varlığı da bu kategorinin altına konmalıdır.) Sartre boynuzlarından boğayı yakalar. Hem Descartes hem de Hume'un yaptığı etkiyi gösterir. Bu, genel kanıya (felşefe ve modern bilimlerin çoğuna) ters gelebilir. Fakat, eğer biz kendi bilincimizde olursak, kabul edilmiş tüm varsayımları ve önyargıları terk edersek; Sartre'ın fikri daha savunulabilir hale gelir. Onun fikri Nietzsche'nin dayanıklılık ve iyimserliğiyle dolu korkusuz ve cesur bir fikirdir. Bu, benim seçimimden iyisini yapacağım. Eğer yaşantımı değiştirmede özgürsem, yaşamımdan sorumlu olmalıyım. Bir zindanda zincirlenerek yaşamaya zorlanan bir rehineyi veya pek çok rahatsızlığa katlanan birini kabul etmeyebiliriz fakat Sartre'ın varoluşsal tavrına benzer bir şey, hem Stephen Hawking hem de hayatta kalan Beyrut rehinelere hakkında bilgi verir. Bu tür insanlar alın yazılarına boyun eğer fakat onlara kalan özgürlükleriyle bunun

üstesinden gelmeye çalışırlar. Bu anlamda tüm yaşamlarının sorumluluğunu alırlar.

Gelenekçi filozoflar Sartre'ın dediklerine karşı şunu savunur: Felsefe ne olması gerektiğini değil, ne olduğunu anlatmalıdır ahlaksal açıdan ne kadar övgüye layık olabildiği önemli değildir. Fakat varoluşçuluk, felsefeyi eylemin içine atma konusunda ısrar eder. Bundan dolayı varoluşçuluğun, yaşam için bir strateji olarak görülmesi en azından kısmen sürpriz değildir. (Şu kabul edilmelidir ki; bu ahlaksal açıdan zorlayıcı olmaya yakındır, fakat bu aşamada Sartre'm iyi ide'si, onun varoluşçuluğunu, Haklı olan ahlaki bir sistem sorumluluğunun dışında bırakmak için yeteri kadar sınırlı Hamıştır.)

Bu arada, Sartre Fransız ordusuna ait bir meteoroloji ünitesinin varlığında bir piyon olduğundan habersizken, Hitler Belçika'yı ve Fransa'yı istila etti. Sartre, de Beauvoir'ı "Hitler kaynaklarını fazla zorladı, böylelikle büyük bir cepheyi savunamaz" diyerek korkudan kurtarıyordu. Fakat sonradan fikrini değiştirdi. Bir ay içerisinde tüm doğu cephesindeki haberleşme trafiği, Sartre'm düşündüğü gibi durdu ve Fransız ordusu teslim oldu.

Sartre Şimdi, Heidegger'in doğum yeri olan Almanya'ya gidemiyor ve onun hakkın da incelemeler yapamıyordu. Hâlá, ülkesi nin topraklarını savunduğu cephe deymiŐi gibi okuma programını devam ettiriyordu. Heidegger anahtardı: Heidegger, Husserl görüngübiliminin bir sonraki adımı olan varoluşçuluğun kapılarını açıyordu.

Heidegger'in en önemli çalışması 1927'de basılan *Zein und Zeit* (Varlık ve Zaman)'dı. Burada Heidegger, Descartes ve Hume gibi filozofların geleneksel görüşlerine karşı çıkıyordu. Bir birey olarak asla dünyanın bağımsız bir gözlemcisi olamam: Kesinlik diye belirttikleri; düşünüyor (Descartes) veya tecrübe ediyor (Hume) oldukları. Hayır, aslında dünyanın ortasında var olan bir varlık olduğumun farkındayım. Heidegger için, tam kesinlik, varlığım yani dünyadaki varlığım (Dasein). Heidegger'in varlık kavramı, düşünce ve deneyim yoluyla "bilme" ve bu "bilme"den doğan soyut kavramlarla çeliŐir. Bu tür kavramlar, bireyselliği ve dünyadaki varlığımı belirlemez. Varlığım ve varlığımın bilincine erişme, felsefenin işidir. Heidegger'in başlıca endiŐesi "varlık sorunu"dur.

Bu sorunun peşinden giderken bazen Hussorl'in görüngübilim düşüncesini bile reddeder. Mesela; görüngübilim yoluyla başarılan tüm varsayımlardan arınmış bilinçli eylemler, bilginizin temel kaynağı olamaz. "Varolmak" başlıca bilincinde olduğumuz şey olarak kalır ve sadece buradan "varlığın anlamı sorununa yaklaşabiliriz. Kendi varlığım hakkındaki temel duyumum, elbette ki dünyada bulunmama bağlı olarak kalabalık eden önemsiz şeylerin saldırısına uğrar. Fakat hâlâ varlığın önemini anlamaya, yaklaşmak mümkün. Nasıl? "Sadece ölüm beklendiğinde her şey tesadüfidir. Kişi, varlığının sınırı olduğunu anladığında, bu durum kişiyi rahatlık, tembellik gibi kendisine sunulan olanakların sonsuz çeşitliliğinden kurtarır." İhı "saltık kararlılık'ı başarmak için "ölümdü" özgür olmalıyız. Fakat, neden rahatı, eğlenceyi biraz da olsa aramamalıyız? Çünkü bu, Heidegger'e göre varlığın ne demek olduğunu anlamanın yolu değildir. Peki neden bu tür faaliyetler gereklidir? Veya, bu tür den faaliyetler veya bu faaliyetleri tanımlayan kelimeler anlamlı mıdır? Heidegger'in kullandığı diğer kavramlar gibi bu da bula nık kalır ve kesin bir tanımlamadan uzaktır. Bu bulanık

kavramları tarif ederken oluşturduğu dil, onun onaylamayıp üzüntü duyduğu "mistik kelimeler" olarak kabul edilir. Bunun için bir örnek yeterli olacaktır: Kendini değerlendiren ya da ifade eden anlayış ediminin "bulunduğu yer", nesnelere, varlığın içerdikleriyle karşılaşmalarını sağlar. Bu örnek, Heidegger'e ait en anlaşılmasız cümle değildir. Bu, en azından anlaşılabilir.

20. yüzyılın başlarında yaşayan pek çok insan için Heidegger'in yaşamı, rahatlık tembellik ve olayları hafife almanın iyi bir örneği gibi görülebiliyordu. Nazilere karşı artan kararsız davranışları, kaytarmayla son buldu. Nazi Döneminin daha sonraları savunucusu durumuna düşmemek için, olayları hafife aldı. Fakat Heidegger'in felsefesindeki zayıf ve güçlü noktalar, kendi zayıflığı ve gücü ile tanımlanamamalıdır. Herhalde Sartre da onu böyle tanımlamainişti ve burada bizi ilgilendiren konu budur.

ilk anda görünen şekilde ele alınsalar bile», Heidegger'in uslamaları, her zaman göründükleri gibi değildir. Yaşamı ciddiyet içinde algılamak, olanları cesurca kabullenmek, rahatlıktan uzak durmak için verilen ciddi

önerilerin altında yatan, modern görüşlerle aşırı uyumsuzluk içinde olan gizli varsayımlardır. Mesela; Nietzsche'nin yeni bir dönem başlatan "Tanrı öldü" açıklamasından sonra şimdi pek çok insan, yaşamın kendisinin baştan sona amaçsız olduğuna inanıyor. İyi ve kötü gibi değerler yoktur ve bundan ötürü yaşam, aşkın (transcendent) bir değer ya da anlama sahip değildir. YaŞHın, beyhude ve hatta saçma bir şaka olarak dı düşünülebilir. Afrika'da, binlerce insani kendi hataları olmadığı halde açlıktan ölüyor; sınırlı yetenek ve hırsla sahip, neşeli mtı önemsiz insanlar da dünyanın en güçlü llınsılan oluyor. Hangi hakla, ciddiyetin aynen lıgını, kendi varlığımız için iddia etmek zorunda kalırız? Aynı zamanda vaktimizin çoğunu tembelliğe var olmaktan dolayı katlandığımız güçlüklerden arınmaya veya bununla ilgili sorunlardan kurtulmaya harcarız. Bu tembelliğe çoğu zaman, mutluluk (Aristo'dan günümüze kadar sağduyulu tüm filozofların amacı haline gelmiştir) getiren "eğlence" denir. Eğlenceli yaşam veya tembellik, edebi kitaplar okumaktan yün çorap örmeye (Heidegger'in en sevdiği hobisi) kadar değişiklik gösterir. Ve rahatlık olmadan, medeniyet veya bu

tür bir düşünce olmazdı. Matematiksel us'dan dokunaklı flüt sesi veya opera hassasiyetine kadar kültürün oluşumu, sıkıntısız rahat bir boş zaman gerektirir. Heidegger, ayaklarında yün çorapları yokken, karlı bir kış gecesi, ormanda kaldığı dağ kulübesinin anahtarını kaybeder ve düşünceleri birden "varlık sorununa dönüşür fakat Heidegger'in kafasında olandan daha pratik bir anlamda. Bu, komik bir örnek değil. Heidegger'in felsefesi, Descartes'in felsefesi gibi düşüncenin önemine bağlanmıştır.

Sartre, bunu anladı ve Heidegger'in varlığa ait derin analizini, düşünceden eyleme dönüştürmeyi görevi olarak gördü. Bunu, Kierkegaard'ın orijinal varoluşçuluğuna çevirmenin yollarını aradı. Kierkegaard'ın felsefesi, bireyin seçim ve edimleri olan öznel bir yaşamla ilgileniyordu. Fakat ilkin, edimi de içeren felsefe yerine Sartre'in kendisinin bir takım eylemlerde bulunması gerekiyordu. Sartre Mart 1941'de savaş kampındaki esirliğinden kurtulmak için kararlıydı. Efsaneye göre kaçtı. Gerçekte, bırakılmasını ve Paris'e geri dönmesini sağlayan mazeret gerekçesi, sahte bir sağlık belgeseydi. Eğer kaşaydı Almanlar onu serbest demiryolu

geçişiyile Paris'e göndermeyebilirlerdi. Aynen üstünde kimliği olmadan gizlenmek zorunda kalacaktı. Oysa o, oldukça dürüst ve açık yaşadı. Şehirde uzak bölgelerden birinde, yine eski mesleği olan öğretmenlik yapmaya başladı ve kendine, de Beauvoir'in kaldığı evin köşesinde bir oda tuttu. Nazi işgalindeki Paris'in savunmazlığı ortasında Hürtre, baş yapıtı olan L'Ertre et le N'eant (Varlık ve Hiçlik)'i yazmaya başladı.

Bu sıradan bir çalışma değildi. Mesela;

Sartre'nin bu çalışmasının son müsvetleri 700 sayfayı geçiyordu. Bu, bir kilodan fazla kağıt demektir. Yeterli ekmek bulmanın bile oldukça zor olduğu savaş zamanında ve kuşatma altında olan bir şehirde, bu hiç de kolay değildi her ne kadar Sartre'ın kitabını yazmak için çalışma yeri olarak seçtiği cafe hâlâ kahve veriyorsa da. İsminden de anlaşıldığı gibi, bu çalışma Heidegger'den fazlasıyla etkilenmişti. Sadece fikirlerinden etkilenmediği, berbat bir dille çıkmaza girebilmek için billur gibi düzyazılarının olduğu uzun pasajları kullanmasından anlaşılıyor du. Gerçek anlamda yaratıcı bir yazar olsa da Sartre, Heidegger'in dilini tamamen almayı reddetti ve düşüncelere sımsıkı kapalı olan kendi terminolojisini

yaratmaya başladı. Çok şükür, Sartre'ın felsefesindeki en önemli mesaj açıktı ve varoluşçuluğu, şatafat dolu resmi bir dilde ve minimum düzeyde ifade edebiliyordu. Bu, de Beauvoir'e açıkladığı gibi sıradan, felsefi bir kitap de ğildi: "Sıkıcı birkaç bölüm olacak fakat merak uyandıran geçişler de olacak: Biri genellikle zor durumları seçerken diğ er insanlar İtalyan tarzı aşk veya büzükleriyle ilgilenirler". Bu aşamada, hayal kırıklığından kurtulmak için, çalışmanın mağara bilimiy le ilgili yanlarından çok felsefi bir çalışma olduğu üzerinde yoğunlaşmamız gerektiğini gözler önüne serdim.

"Varlık ve Hiçlik"; insan bilinci (veya hiçlik) ve varlık (veya nesne) arasındaki farkı resmeder. Sartre'ın açıklaması şöyledir: "Bilinç tamamen boşluktur (çünkü tüm dünya bunun dışında kalır)". Böylelikle bilinç, nesne gerçekliğinin dışında kalır (diğ er deyişle bu, "nesne de ğil" olandır); ve bu sebepten dolayı bilinç, mekanik gerekircilik (determinizm) alanının ötesinde kalır, özgürdür. Burada Sartre'ın varlık görüşü Heidegger'in varlık görüşünden uzaklaşır. Sartre için varlık, dünyayı kavrama gücüne sahip bireyin bilinçli varlığıdır. Husserl'in görüngüsel bilimi, bilinci, kutsal

peygamberler ve sanatçılarının yoğun ve güçlü bilinci haline sokmuştur. Bir kere daha bilinç, lütuf ve sevgi güvencesinde korkunç, tehlikeli ve tehditkâr olmuştur. Fakat Sartre bunun da ötesine geçti. Kendimizin temel bilincine, daha bilinçli bir varlık olma yoluyla varamayız mesela; meskalin'in neden olduğu görüntüler. Hayır, bunu eylemlerimiz yardımıyla yaparız. Ve bu tür eylemler ve seçimler, bir trans (kendinden geçme) halinde oluşan bilinçle değil de, gerçeklikte (mesela cadde de, kalabalığın ortasında, oturduğun mahalle de: Bir şeylerin arasında bir şey, insanların arasında bir insan olarak) meydana gelir.

Sartre için bilinç, Heidegger'in varlığından daha temeldir. Fakat bilinç; yoklukta var olmaz, bir şeylerin farkında olmalıdır. Burada Sartre'ın felsefesinin eylem felsefesi olduğunu görüyoruz. Heidegger'den farklı olarak Sartre'ın önemsendiği başlıca konu, varlığın doğası değil varlığın "kendinde" (in itself) ve "kendisi için" (for itself) olan iki görünüşüdür. Sartre, bu iki görünüşü ayırır. "Kendinde", bilinçli olmayan her şeydir. "Kendisi için" hiçliktir, varlık veya nesnelere dünyası yoluyla kararsız ve özgür kalmış bilinçtir.

Heidegger'de olduđu gibi, bu da tatnamen Descartes'in savunduđu dűşüncenin kesin bilgi vermesinde görülebilirdi. Fakat Sartre "bilincinin", bilgiye neden olan dűşünce (Descartes'da olduđu gibi) olduđu görűşünü ciddi olarak ele almıyordu. "Kendisi için", gerçekten hiçbir Őey bilmiyordu. "Arı bilgi görűşü tutarsızdı, sadece bađımlanmıŐ bilgi görűşü vardı. "Kendisi için" sečen ve edimde bulunan amaca yönelik algımızdı.

Sartre bu durumu Őöyle savunur: "Bilinç kendini isteyerek sečen". BaŐka bir deyiŐle; bilinç kendini sečenler yaparak yaratır.

Sartre'm tüm felsefesi, bireyin sečen özgürlüğüne dayanır. Böyle yaparak Sartre kendini sever ve bu özgürlük, birey, kendini tutsaklık altına alan bir süreçte bulsa bile kalır. Buradaki felsefe, bireysel özgürlüğe ve bireyin özgürlüğüyle ilgili Őehvetli inançlara sahip insanı yansıtır. Ayrıca, tarihsel bir içeriği de yansıtır. DűŐman tarafından kuŐatılmıŐ bir ülkede özgürlükten daha kıymetli ne olabilir? Sartre'ın, bireyin kendi kendini sečenmedeki yetisini örneklemesi ve bundaki ısrarı, bunların savaŐ süresince yazıldıklarının göstergesidir. Burada meydan okuyan cesur bir felsefe vardır. "SavaŐta

askere alındıysam, bu benim savaşım; benim imgelemimde ve ben onu istedim. Düşmandan söz etmek, düşmanı meydana getirmez. Düşman, kişinin kendi seçiminden çok kalabalık bir insan grubuyla sürdürülen, var olan durumu kabullenmektir. Düşman "diğer insanları" kabullenmektir, başka bir deyişle bireysel bilincimden çok diğer insanların bilincini..."

Fakat Sartre bunu saçma bir durum olarak ortaya koyar. İnsan girişimi bireysel çaba tamamen sonuçsuzdur. Mutlak iyi yoktur, Tanrı yoktur, yargıladığımız veya yargılayacaklarımızı karşıt yönde aşkın (transcendent) değerler yoktur. Yine, tehlikeli ve ahlak dışı bir rejimin altında yaşamının yansıması burada açıkça görülür. Aynı şekilde, Sartre'ın, bireyin umutsuzluğuna dair tanrı, Nazi kuşatması altındaki Paris'in özel şartlarını aşar. Yarım yüzyıl sonra umutsuzluğumuz azalmış gibi görünebilir fakat niteliği aynı kalır (eğer Sartre'ın Tanrı tanımazlığını kabul ediyorsak). Bu günlerde daha iyimser görüşlere sahip olabiliriz. Fakat tam anlamıyla, insanlığın şartları saçma ve beyhude kalır. '

Bu iki kelime varoluşçuluğa ait en gözde, en klişeleşmiş kelimelerdir. Bu iki kelime 1940'lerin sol kısmındaki önemsiz filozoflar arasında slogan haline geldi: Eğer yaşamı saçma ve beyhude olarak almazsan, muhtemelen bir varoluşçu olamazdın. Bu yüzden, bu kelimeler daha yakından incelemeye değer kelimelerdir. Bu kelimeler, bireyselliğin doğası ve niteliği hakkında tam olarak ne ilade eder? Beyhude (Futile) kelimesi, duyguların dışı vurumu, boşalma veya bir kaptım amaçsızca taşma, dışarı sızma anlamına gelen latince kökenli bir kelimedir. Zamanımızda bu kelime; sonuç vermeyen veya değerli bir sonuç elde etme konusunda yetersiz kulan anlamına gelir. Saçma (absürd) kelimesi; ahenk içinde olmayan, uyumsuz anlamına gelirdi, oysa zamanımızda akıla ve alışkanlıklara uymayan anlamına geliyor. Bununla beraber; bu kelimenin İngilizcedeki kullanımı mizahi bir çağrışım yapar. Heidegger için, insanlığın şartları son derece ciddiyetle ele alınması gereken bir şeydir ve yine aynı şekilde Sartre için de insanlığın şartları gülünecek bir durum değildir. Bireysel umutsuzluğu tasvir eden varoluşçuluk denemeleri, modern anlamdaki batılı bireyin,

kendini anlamasındaki "kendi'nin za yıflığına derin bir zemin sağlar. Saçmalık ve beyhudelik; bireyin kendi başarısını önleyici etkiye sahip olduğu kadar bireyin olumlu niteliklerini arttıran etkiye de sahiptir.

Fakat "Varlık ve Hiçlik'e geri dönecek olursak, Sartre'ın iddiasına göre düşman, "diğer insanlar"ı kabullenmekti. Burada Sartre, savaşa karşı en baştaki tutumu olan tekbencilige yaklaşır. Garip bir biçimde, onun bu görüşü, varoluşçuluğu kabul eden ilk Fransız filozof Gabriel Marcel tarafından desteklenmiştir. Marcel'in görüşüne göre; toplum, birey düşünöldüğu sürece eksi işareti gibi anlatılabilir. Marcel katolik olmayı kabul ederek tekbencilik saldırılarından kurtulmayı başarmıştı. Sartre'ın bireyi tamamen yalnızdı. Sartre'ın iddia ettiğine göre; "diğer insanların varlığı olanaklarımın gizli ölümüdür." Fakat daha önce bahsedildiği gibi bilinç, bir şeylerin farkında olmalıdır. Bilinç (hiçlik), bir nesneye (varlığa) sa lı iptir. Bu sebeble Sartre "ben varolan tek şeyim ve dış dünya bilincimin parçasıdır" diyen çok katı tekbencilikten kaçır. Fakat Sartre'ın görüşü, bireysel bilincini hâlâ dünyanın dışındaki kendiliğine bırakır. Sonuç ta,

zor bir dilde, karmaşık bir uslamlamadan yararlanmak zorunda kalır. Bu, yaşantımız olarak bilinen bireysel hayal dünyası içinde, diğerlerinin varoluşunu kabullendiğimiz ortak görüş gerekçelerini özetler.

Sartre şimdi başka insanların bir diğerini kabullenmesiyle ahlaklılık kavramını ortaya atabilir. Garip bir biçimde, onun ahlaklı alına kavramı diğer insanlarla ilgili değildir. İhı, saçma bir dünya için saçma bir ahlak kavramıdır. Sartre, bütün insan faaliyetlerinin eşit olduğunu iddia eder. Böylece, birinin tek başına içki içmesi veya bir devlet başkanı olması aynı şeydir. Bu faaliyetlerden biri ötekine göre öncelikli olursa, bu onun gerçek amacından dolayı değil ideal amacına sahip olan bilincin seviyesinden do layıdır. Çocuk yetiştiren herkes uyuşturucu bağımlılığı ile bir kere karşılaşmıştır ve bunlar, Sartre'in kahramancasına liberal "tüm insan faaliyetlerinin eşitliği" uslamlamasının hatasını ilk bakışta fark ederler.

Yaptığımız şeyleri seçerken ne yaptığımızın farkında olmalı ve bunun tüm sorumluluğunu almalıyız. Amacım bilinçliliğimi artırmak: Kendimin daha çok farkına varmak ve umutsuz

durumda olduğumu daha fazla idrak etmek, aynı zamanda zor bir durumda olduğumun, eylemlerimin ve bu eylemlerin yarattığı benliğin sorumluluğunu almak.

Mutlak iyi ve mutlak kötü yoksa, insan faaliyeti özünden dolayı, her şeyden daha iyidir. Hepsinin eşit olduğunu kesinlikle kabul etmeliyiz. Her zaman, iyi (iyi sandığımız) edimi seçeriz ve bu edimi kendi seçimimizle yaparız. Bu, bir şeylerin yolunda gittiği nedensel, karmaşık liberalizmin tamamen tersi demek olur. Yaptığım her seçimle, sadece kendimi yapmakla kalmaz, ayrıca sevdiğim veya sevmediğim tüm bir ahlaki anlatabilirim. Sartre'ın işaret ettiği gibi; bu, senin düşünmene sebep olur. Kendini mahvetmek veya başkanlığa adaylığını koymak ama ne yaptığının farkında olarak.

Bu, bizi Sartre'ın en önemli kararlarından birine ulaştırır: "Kötü niyet." Kendimizi kandırdığımızda, özellikle insan varoluşunu anlam ve tutarlılık yükleyerek mantıklı hale getirmeye kalktığımızda, kötü niyetliyiz demektir. Bu, verilen manevi değerleri ve dini kabul etmekle olabilir. Ayrıca yaşama anlam vermek için çabaladığı sürece herhangi bir bilimi de içerir.

Böylelikle kötü niyetle edimde bulunmanın anlamı; kendi eylemleri için kişinin sorumluluktan kaçması ve sorumluluğunu bazı dış etkenlerin üzerine yıkmasıdır.

Sartre'in varoluşçuluğunun diğer anahtar bir kavramı; varoluşun özden önce geldiğidir. Sartre'a göre bunun anlamı şudur; ilk önce insan varlığı var olur, kendisiyle karşılaşır, dünyada ansızın ortaya çıkar ve

kendini bundan sonra yapar. "İnsan doğası diye bir şey yoktur çünkü insanın doğası kavramına sahip olmak için her şeyi gören bir Tanrı yoktur. Bir insan varlığı, kendini yapandan ve sadece kendini anladığı kadar varoldan başka bir şey değildir. Böylelikle o, eylemlerimden başka bir şey olmaz."

Sartre'ın insan davranışlarını açıklaması, genel psikolojik açıklamalara ters düşer. Kişi, kişilik oluşumundaki rolü ve edimlerimizdeki etkenliğinden dolayı "bilinçaltı" kavramını düşünmek zorundadır. Sartre bu itirazlara kendi varoluşsal psikanalizini oluşturarak karşı koymaya çalıştı. "Varlık ve Hiçlik"te, bu psikanalizi, insan davranışlarının çeşitliliğini açıklayarak kullandı. Başlıca sorgulaması: Ben neysem, varlığın

olmadığı hiçliğim. İstedğim, bende olmayıp benim etrafımda olan, beni çevreleyen varlık. Sartre, eylemlerimizi ve arzularımızı, "varlığa doğru akan nehirler" olarak anlatır. Dünyayı arzularım; dünyaya sahip olmak için ve kesinlikle dünya olmak için arzularım.

Gerçekten sahip olduğum nesnelere olurum. Böylelikle, bir şeye sahip olarak, hiçliğim varlık olur. Bu, diğerlerinin gözünde hiçliğimin varlığa dönüştüğü süreci gösterir. Daha da fazlası, bu durum, arkasına sığınmak için hiçliğime bir şeyler vererek, somut bir hale gelen eziyetten kurtulmamı sağlar.

Hemen hemen aynı durum bir şeyi tahrip ettiğimde veya tükettiğimde de gerçekleşir. Onu ayırır ve bana nüfuz etmezliğini tahrip ederim. Bu tür analizler bir sigara içtiğimde (Sartre'ın yaşamı boyunca günde 2 paket sigara içme isteği) ne olduğunun varoluşçuluk yoluyla açıklanması ile en uç noktalara ulaşır. Sartre'ın bu görüşünde, sigara içmek ayrıca tahrip edici (yok eden) ve tiryakilik etkileri olan bir eylemdir. Sigaram dünyadır: Sigara içtiğimde onu yok eder ve içime çekerim. Bunun zarar verebileceği gerçeği düşünülmez:

Halbuki bu, benim dünyadaki sorumluluğuma son verebilir.

Sartre'ın iddiasına göre; "özgürlüğüm, Tanrı olmak için seçer, bu seçim açıktır ve tüm eylemlerimi yansıtır." "Varlık ve Hiçlik" takip edilmesi güç ve karmaşık diğer bir uslamlamayla (felsefi anlamda ilginç fakat ay nı oranda da sahte gibi görünen) son bulur. "Her insan gerçekliği, bir tutkudur. Varlık olmak için, aynı zamanda da olumsuzluktan kaçan "kendine sebep olan şey" (dindar insanların Tanrı dedikleri) olmak için, kendini kaybeder. Böylelikle insanın tutkusu, İsa'nın tutkusununun tam zıttı olur çünkü Tanrı ortaya çıkabilsin diye insan kendini insan olarak kaybeder. Fakat Tanrı fikri kendisiyle tutarsızdır ve biz kendimizi boşu boşuna kaybederiz. İnsan, faydasız bir tutkudan ibarettir."

"Varlık ve Hiçlik" 1943'de Nazi işgali altındaki Paris'te basıldı. Kendisini filozof sananların dışındaki insanlar, kitaba pek ilgi göstermedi. Paris'te kendini filozof sanan insanlar diğer ülkelerde olandan çok daha fazlaydı (tüm nüfusun kendini filozof olarak gördüğü İrlanda hariç). Sonuç olarak, fısıltılar, kitabı gerçekten okuyan birkaç insandan, okuyup da hakkında konuşmayı

isteyenlere kadar yaydı. Çok yakın bir zamanda, "varlık, beyhude ve anlamsızdır", "insan, faydasız bir tutkudan ibarettir" gibi nihilizm kokan sloganlarıyla varoluşçuluk, nehrin sol kısmını silip süpürdü.

2. Dünya Savaşı bir yıl sonra bitti. Antifaşist müttefikler Avrupa'da büyük bir zafer kazanmış, fakat Avrupa harabe haline gelmişti. Bu saçma durumun anlamsızlığı, her yerde açıkça görülüyordu. Varoluşçuluk, günümüzün diliyle bunlardan bahsediyordu. Adalet diye bir şey yoktu: Milyonlarca insan ölmüş ve sağ kalanlar kendi bireyselliklerinden başka tüm olanlara inanamıyordu.

Fransa aşağılanmıştı ve şimdi kültürel açıdan kahramanlara ihtiyaç duyuyordu. En azından, Alman barbarlığına karşı cesurca direnmiş insanları göstermek gerekliydi. Picasso, sanatsal açıdan boşluk dolduruyordu (İspanyol olsa da) ve Sartre edebiyat alanında... Artan övgü dolu sözlerle Sartre, varoluşçuluğu basit terimlerle açıklayan küçük bir kitap yazdı: L'Existentialisme est un humanisme (Varoluşçuluk bir Hümanizmadır).

Sartre ve varoluşçuluk, Fransa'nın entellektüel dış dünyaya kapılarını açmıştı. Daha önceleri solcuların kahramanı olan Sartre, şimdi dünyanın en meşhur entellektüelleri arasına girmişti. Varoluşçuluk hakkında konuşmalar yapmak için seyahat etmeye başlamıştı. Eski dinler gücünü yitirmişti tanrı tanımazcılık (ateizm) adlı bu yeni din ve umutsuzluğa korkusuzca direniş, zamanın ruhanîyetiyle tamamen uyum içindeydi.

Juliet Greco, varoluşçulukla ilgili şarkılar söylerken Jean-Paul Sartre, yanındaki sandalyede oturan Simon de Beauvoir ile cafe de Flore'deki masasında, felsefesi üzerine çalışıyordu.. Siyah giysileri içinde şarkıcı kadın ve St. Germain Bulvarındaki cafe filozofları, Eyfel Kulesi ve Nötre Dame'ı birleştirdi.

Fakat Sartre'm kitabı çok satılmadı. Onun doğasında, herhangi bir şeye boyun eğmek yoktu, hele de şöhret ve başarı gibi kötü niyet kokan burjuva kavramları hiç yoktu. Sartre, hep yazarak felsefi gelişimini sürdürdü. Romanlar, oyunlar, makaleler, kitaplar... Ve sonunda, çelimsiz ve pek atletik olmayan vücudu bu sürekli çalışmanın altında bocalamaya başladı. Bütün bir gün boyunca çalışarak, sorgulayarak ve içki

içmeye çok erken saatlerde başlayarak bu inişli çıkışlı günlerine devam etti.

Sartre, varlığın tahmin edilemez olduğuna inandı. Tüm felsefesi, çabası bunu ortaya çıkarmak içindi. Sartre'm felsefi gelişimi sürprizlerle doluydu. Tekbenciliğin bireyselliğinden başlayan felsefesi artarak dünyayla, toplumla ve politik durumla bağlantılı oldu. "Varlık ve Hiçlik'in fayda getirmeyen tutkusu ve varoluşçu psikanalizin ilk etkilerinden sonra varoluşçuluk, hümanizmaya doğru kaydı.

"Varoluşçuluk Bir Hümanizmadır", Sartre'in varoluşçuluğu en açık biçimde ortaya koyduğu çalışmadır. Bu 30 sayfalık çalışma, birkaç yıl içinde tüm büyük dünya dillerine çevrildi. Bu çalışma bir bakıma nihilist küstahlığını ifade eden sloganlarla doluydu: "Hiç mazeret yokken, yalnız kaldık. İnsanın özgürlüğe mahkum olduğunu söylediğimde bunu anlatmak istedim." Sartre bu özgürlüğü gereksiz, sonucu önemsiz, içten gelen, çekici bir eylem olarak görüyor. Tanrıya şükür, bu çok zevk veren tehdit, yaşamdan çok edebi alanda kendini gösterdi. (Mesela; Gide'nin Taklitçilerindeki kişilik, içinden öyle geldiği için bir yolcuyla hızla giden trenden aşağı itmiştir.) Bu tür

edimler ve yazarların sunduğu gereksiz varoluşu özgürlüğe sosyal olmayan (asosyal) denir. Onlar gerçek bir bireyin toplum dışında ve ahlaki kuralların ötesinde nasıl var olacağını gösterdiler. (Yargıçlar da, böyle eylemlerden dolayı suçlu durumuna düşmüş insanların, varoluşla ilgili umutsuzlukta kalmalarını sağlayarak, benzer bir eğilim gösterirler.)

Fakat Sartre'ın gereksiz özgürlüğümüz konusundaki ısrarı, varoluşa ait özgürlüğün gerçek manasının ne olduğunu ilk anladığındaki ısrarından biraz daha fazlaydı. Bu, bir şekilde, felsefi bir idrakti. (Sartre Savaş öncesi Le Havre'de öğretmenlik yaparken, küçükle gereksiz edimlere düşkündü sıkça, çok fazla bira içerde. Bu, onu öğrencileri arasında popüler yapmıştı fakat bu gereksiz edimler sabahları derse gitmesine engel değildi.)

Sartre yakın bir zamanda anladı ki; bu tutum makul bir felsefe tutumu olsa da, hiç de mantık içeren sosyal bir tutum değildi. Sosyal olmayan (asosyal) dan çok, bu tamamen toplum karşıtı (antisosyal) bir varlıktır. "Varoluşculuk Bir Hümanizmadır" da Sartre'ın bireysel özgürlük anlayışı, sosyal yönde bir sorumluluk alır. Daha

önceleri, yaptığımız her seçimle sadece kendimizi yaratmakla kalmayıp, aynı zamanda tüm bir ahlak anlayışı ortaya koyduğumuzu savunmuştu. Burada Sartre, sosyal yükümlülüğe doğru küçük bir adım atmıştı. Fakat aslında bu büyük bir adımdı. Bu büyük adım, sadece biri değil diğerlerinin varlığını kabul eder ve diğer herkesin, umutsuzluğa düşmemde belirgin rolleri olduğunu belirtir. "İnsan, kendi için seçerken, tüm insanlar için seçer. Sonuçta, insanın kendini olmak istediği şekilde yaratmak için yaptığı eylemlerin hepsi ve olması gerektiğine inandığı imgeler başkaları için de yaratıcıdır.

"İyi olan insanların hepsine yeryüzünde barış" bu dilek Batı medeniyetinin ahlakında önemli bir yer tutar. Onlar en güçlü felsefi desteği, Kantın tüm ahlak sistemini temellendirdiği koşulsuz zorunluluktan alır. Bu davranış kuralına uygun olan her edim, evrensel bir kanun olabilir ve aynı zamanda olacaktır". Sartre'ın ahlakı orijinal değildir, hatta varoluşa ait değildir özgürlük kavramı ve yaşam üzerine kendi varoluşçu görüşünün içeriğini oluşturarak, ahlakının varoluşa ait olduğunu iddia etse bile.

Sartre, "Varoluşçuluk Bir Hümanizmadır" da bu hümanizmayı şu sözlerle anlatır. "İnsan, daima kendisinin dışında bir varlıktır: Kendi dışında düşünerek ve kendini kaybederek var eder. Diğer yandan; kişi, aşkın amaçları takip ederek kendini var edebilir. Böylelikle insan kendini aşandır ve nesnelere sadece kendi aşkınlığıyla ilişki halinde kavrayabilir: İnsan, kendi aşkınlığının merkezi ve kalbidir". Diğer bir deyişle: İnsan, kendi aşkın ideallerini yaratır. Bu idealler, dünya (varlık)'yı aşabilir fakat insanın kendi aşkınlığının (hiçlik) merkezindedir. "İnsanın öznelliğinin evreninden başka bir evren yoktur."

Sartre burjuva karşıtı tutumunun bir parçası olarak daima, radikal sosyalist görüşlere eğilimli oldu, bir marksist olmadığını iddia etse de. Fakat varoluşçuluğunun sosyal bağlanmaya eğilimli olması gibi, felsefenin kendisinde de benzer bir eğilim olduğunu anlattı. Ve sonuç olarak, ona göre modern dönemde 3. felsefe vardı: Descartes ve Locke'un Felsefesi (Hume'a yol açmıştır), Hegel'e karşı Kant ve Marksizm. Sartre kısa bir süre sonra varoluşçuluğu, "ilk bakışta" itirazcı bilginin sınırında yaşayan fakat bugün, kaynaşmak için bilgiyi arayan asalak bir sistem

olarak görmeye başladı. Hiç bir zaman Sartre şü sözleri söylemedi: "Marksizm, insanı tekrar düşüncenin içine çekti ve varoluşçuluk, insan neredeyse onu orada aramaya başladı. İş yerinde, evinde, cadde de." 1952'de Sartre bir marksist oldu.

Fakat bireyselliği nedeniyle, herhangi politik bir partiye üye olmayı kabul etmedi. En çok başını ağrıtan komünist parti oldu. "Gerçek marksizm komünistler tarafından çarpıtıldı ve yanlış anlaşıldı". Önceden felsefe için devrimci bir kişiydi, şimdi ise devrim için felsefe yapıyordu.

Tüm dünyadaki köktenci hareketler, Sartre'm yazdıklarını kalplerinde hissediyordu. Sartre günün sorunlarıyla ilgili devrimci açıklamalar yapıyordu. Güney Amerika'da, sömürgecilik kurallarından ortaya çıkan Afrika'da, hatta Maocu Çin'de Sartre'ın kitapları okundu, düşünceleri entellektüeller tarafından tartışıldı. Devrimci düşüncelerini, varoluşa ait özgürlük ile totalitarizm arasında ilerletmeyi denemek amacıyla Rusya'ya ve komünist doğu Avrupa'ya ziyaretlerde bulundu. Açıklamaları, ilgili otoriteler ve özgürlükçü hareketler tarafından kendi sonlarını hazırlıyormuşcasına yanlış veya doğru

kullanıldı. Sartre'm politikayla ilgili yazıları, politik gerçeklikten uzaktı. Düşünceleri, Sartre'ın en güçlü yanı olarak kaldı. İşte saçma bir dünyada anlamsız bir varlık, o, kesinlikle buydu.

Fakat Sartre'm seçtiği pozisyon inkar edilemeyecek kadar cesurdu. Bağımsızlık savaşı (Fransa'ya karşı) boyunca sağduyulu ve olayları basite indirgeyen tavırları, Fransa'daki sağcı uçlar tarafından evinin iki kere bombalanmasına yol açtı. Silahlı polisler saldırmak için kapılara dizilmişken, işçiler tarafından ele geçirilmiş bir araba fabrikasının dışında, dayanışma konuşması yaptığı kürsüde yalnız duruyordu. Onun, olaylar karşısında yaptığı entellektüel analizler, ne polislerin ne de işçilerin umurundaydı. Sartre, idealist idrakin tek kişisiydi. Fakat sesi Les Tempes Modernes dergisinde yazdığı sıralar tüm Fransa'ya, Avrupa'ya ve dünyaya yayıldı.

Rusların istilasından sonra Simone de Beauvoir'le beraber Prag'a giderek Castro'yla tanıştı. Kızıl Çin ordusunun kumandanıyla çay içti. Paris'e geri döndüğünde çılgınlar gibi yazmaya devam etti. Sonuç; asla bir sonuca ulaşmayan diyalektik ve Marksizm'den esinlenmiş karmaşık usamlamalarla dolu yığınla kitap.

Sartre'ın son önemli çalışması 1960'da basılan, kısmen felsefi bir çalışma sayılan Critique de la raison dialectique (Diyalektik Aklın Eleştirisidir. 750 sayfayı geçen bu kitapta Sartre, Marksizm'le olan ilişkisini anlatır. "Şimdiye insanı, sadece tarihsel bir yaklaşımın açıklayabileceğini düşünüyorum," diye yazıyordu. Fikirleri, marksist tarihçiliği yansıtıyordu. Tarihsel değişimin diyalektik analizi ve medeniyetin gelişiminin diyalektik eleştirisi Sartre'ın ilgisini çekmişti. Klasik marksizm, tarih, coğrafya ve ekonomi şartlarına uygun değildi. Sartre'ın düşüncesine göre Marx, yokluk sorununa gereken önemi vermemişti. Bu problemi çözümlenmeye çalışırken Sartre, bir kere daha onun fikirlerini paylaşmıyordu. Sartre'ya göre tüm insan ilişkilerini, yokluk (scarcity) yönetiyordu. Hatta aşırı üretim yapılsa bile tüketen insanların olmaması, yokluk şeklinde görülüyordu. Şu andaki medeniyetin en temel kuralı şuydu: "Öldür veya açlıktan öl".

Savaşa neden olan şiddet, "benliğin bir parçası haline gelmiş yokluk"tu.

Yaşlı Sartre tüm bunlar arasında özellikle oyunlar yazmayı sürdürdü. Oyunlarda sanatçılar,

entellektüellerden daha iyi durumdaydı. Katil veya zulmedici düşman, kaçışın olmadığını hissettiği durumda trajik bir kahraman haline geliyordu. Düşman, edimlerinden sorumlu olduğunu ve ne yaptığını biliyordu fakat başka çaresi de yoktu. Önde gelen Sartre eleştirmeni Philip Thody, bu düşmanları "kendi niyetleriyle işkence çe ken ve edimlerinin kurbanı olan insanlar" diyerek tanımlıyordu. Bu kurbanlar, Tanrı'nın ölü olduğu bir dünyada hristiyan duyarlılığının son temsilcileridir fakat ne tarih ne de aşk Tanrının yerini tutamaz."

1964'de Sartre felsefi ve politik yazıları için değil de Les Mots (kelimeler) adındaki çocukluk otobiyografisi için Nobel Edebiyat ödülüne layık görüldü. Nobel ödülünü kabul etmedi ve şöyle dedi: "Yazarlar, kurumların kendilerini bir kalıba sokmasına izin vermemelidir".

Sağlığı iyice bozulduğu halde Les Temps Modernes dergisinde, günün olaylarıyla ilgili, tartışmakla değiştirilemeyecek politik açıklamalarda bulundu. Bunun yanı sıra, otoriteye karşı çıkan tüm sokak gösterilerine öncü oldu. Sağ kesimin aşırı savunucuları "Sartre'a sürgün" diyerek sloganlar attılar ve polis Sartre'ı tutukladı.

Fakat Őimdi de mahkemede bir arkadaŐı vardı. BaŐkan De Gaulle "tarihin bu bűyűk adamını" tanıdı ve "Voltarie'i hapse atamazsınız" dedi. Fakat Sartre, Voltaire kadar Ten Ten deĐildi. Zamanın entellektűel geçerliliĐi devam etti. Postmodernizm ve Structuralizm (yapısalcılık) gibi yeni akımlar, beraberinde de Barthes, Derrida, Foucault gibi insanlar ortaya ıktı. Onun arkasından giden insanlar oldu ve Paris bir moda Őehri haline geldi. Bunlar, tűm dűnyadaki sınıf larda tartıŐılan nehrin sol kesimi en son entellektűel Őekilleriydi. Sartre'm modası geçmiŐti.

60 yaŐlarındayken 70 yaŐlarında gűrűnen Sartre, diĐerlerinden daha sıklı çalıŐıyor ve diĐerlerinden daha zor Őartlar altında yaŐıyordu. Simone de Beauvoir ve inançlı varoluŐular olan geçen refakatılarm (Őimdi çoĐu yetiŐkin birer kadın olmuŐtur) ilgilendiĐi Sartre, saĐlık açısından çok gűcsűzleŐti. İki, hap, sigara, kadınlar ve yazmak bunların hepsine son vermek zorunda kaldı. Sonunda Sartre 15 Nisan 1980'de 74 yaŐındayken űldű. Dűrt gűn sonra geerleŐen cenaze tűreninde 25.000 kiŐi bulunuyordu. Cenazesi, en iyi çalıŐmalarını yazdıĐı Latin

Quarter'daki cafelerin önünden geçirildi. Dünyanın en saygısız izleyicisi olan Seine Nehri'nin sol kısmı, hepsinden daha saygısız kahramanlarına son bir saygı göstermek amacıyla cenazede hazır bulunmuşlardı.

Alıntılar

"İnsan özgürlüğe mahkumdur."

Varoluşçuluk Bir Hümanizmadır

"Açıklamaların ve gerekçelerin dünyası, varlığın dünyası değildir."

Bulantı

"Olumsuzluk esas olanıdır. Diğer deyişle; mantıksal anlamda varoluş zorunluluk değildir. Varolmak sadece, burada olmak anlamındadır; var olan neyse sadece görünür ve kendisiyle karşılaşmana izin verir. Onu asla çıkarsayamazsın."

Bulantı

"Varoluşçuluk her kişiyi, kendi gibi kendine sahip olan olarak ortaya koyar ve varlığıyla ilgili tüm sorumluluğu onun omuzlarına yükler. Bu, varoluşçuluğun ilk sonucudur."

Varoluşçuluk Bir Hümanizmadır

"Bir kişinin, insanlık hakkında hüküm vermesi kabul edilemez. Varoluşçuluk, bu tür

yazgıları ortadan kaldırır: Bir varoluşçu, insanı asla bir amaç olarak görmeyecektir, çünkü insan hâlâ iradelidir".

Varoluşçuluk Bir Hümanizmadır

"Temsilcisi olduğum tanrıtanımay varoluşçuluk şunu anlatır; Tanrı yoksa; en azından öyle bir varlık vardır, ki onun varoluşu varlığın özünden önce gelir yani varlıktan daha önce varolan bir varlık, varlığın kavramlarıyla tanımlanabilir. Bu varlık insandır veya Heidegger'in dediği gibi insan gerçekliğidir. İlk önce insan varolur, kendine rastlar, birdenbire dünyada ortaya çıkar ve kendini bundan sonra yapar ... İnsan tanımlanabilir değildir, çünkü başlangıçta hiçbir şeydir. Sonradan bir şey olacaktır ve kendini nasıl yaparsa öyle olacaktır."

Varoluşçuluk Bir Hümanizmadır

"Varlık, nesnelerin dünyasıdır... diğeri yani hiçlik, insan gerçekliğidir

Sartre ve Tarihçe

1917 Einstein "Özel Görecelik Kuramı"nı yayımlar.

Rusya'da başarısız devrim. Titanic'in batışı.

Birinci Dünya Savaşı.

Rusya'da Bolşevik Devrimi.

1922 Joyce'ın Ulysses'i, Eliot'un Çorak Ülke'si yayımlanır.

1927 Heidegger "Varlık ve Zaman"ı yayımlar.

1929 Wall Street'in çöküşü. Büyük bunalımın başlangıcı.

1933 Hitler iktidarda.

1938 Husserl'in ölümü.

1939-1945 İkinci Dünya Savaşı.

1945 Atom bombası atıldı. BM'nin kuruluşu.

İnsan gerçekliği, dışarıdaki varlığa ve hiçliğin oluşmasına sebep olur.

"Bilinç tamamen boşluktur (çünkü, tüm dünya bunun dışında kalır)."

"İnsan, faydasız bir tutkudan ibarettir."

"Cehennem diğer insanlardır."

Kamera

Sartre ve Yaşamı

J. Paul Sartre 21 Haziran'da Paris'de doğdu.

Babasının ölümü.

Annesi ikinci kez evlendi, La Rochelle'e taşındılar.

IV. Henri Lisesine yatılı öğrenci olarak girdi.

Liseden mezuniyet ve üniversite öğrenimi.

Yüksek Öğretmen okulundan mezun oldu. Simone de Beauvoir ile tanıştı.

La Havre, Laon ve Paris'te öğretmenlik yılları.

Sartre, Berlin'de.

“Bulantı” ve “Benin Aşkınılığı” yayımlanır.

Sartre askerde.

Esir düşer ve 1 yıl sonra serbest kalır.

En önemli eserlerinden “Varlık ve Hiçlik” yayımlanır.

1950 Kore Savaşı

1951 Wittgenstein'in ölümü.

1959 Küba Devrimi.

1965 Vietnam Savaşı'na ABD'nin katılması.

1967 Che'nin Öldürülüşü.

1968 Sovyet Tankları Prag'da.

1973 Vietnam'da anlaşma. ABD geri çekiliyor.

1977 Heidegger'in Ölümü.

1946 “Modern Zamanlar” dergisini

kurar, önemli eseri “Varoluşçuluk Bir Hümanizmadır” yayımlanır.

1954 SSCB, İskandinavya, Afrika,

ABD ve Küba'yı kapsayan seyahatler.

1960 “Diyalektik Âkılın

Eleştirisinin yayımlanışı.

1960-1971 Gustave Faubert'le ilgili 4 ciltlik inceleme üzerine çalışmalar.

1964 Nobel Edebiyat Ödülüne

değer görülür, ancak Sartre ödülü rededer.

1971 Flaubert'in 200 sayfa'yı aşan ilk iki cildi yayımlanır.

1972 Flaubert'in 3. cildi yayımlanır.

1976 “Kendi Ağzından Sartre” adlı

3 saatlik belgesel filmin hazır! anışı.

1980 15 Nisan'da, Paris'de
başladığı yaşamı yine orada sona erdi. Cenazesine 25 bini
aşkın kişi katıldı.

İrlanda İskoç kökenli Paul Strathem, 1940'da doğdu ve Dublin'deki Trinity Collage'de felsefe öğrenimi gördü. Denizcilik, bulaşıkçılık ve şairlik yaptı. Artık yaşamını dünya gezgini, romancı, gezi yazarı ve filozof olarak sürdürüyor. Bu gezileri sırasında İstanbul'a da uğradı. Strathem burada boş durmadı ve bir "Türkiye Rehberi" hazırladı. Paul'ün dönüp dolaşıp geldiği tek yer Londra'dır. O, içinden çıkılamayacak konular üzerine İskoç açıklığı ve İrlanda humoru ile oldukça akıcı bir tarzda yazmaktadır. Bu netlik, espirili tarz ve akıcılık, felsefi alanda uzman olmayanların bile bu konuları oldukça rahat bir şekilde anlamalarına ve hatta bu konularda kendi hayatlarından paydalar çıkarmalarına yardım etmektedir.

BU DİZİNİN KİTAPLARI

90 Dakikada Platon

90 Dakikada Sokrates

90 Dakikada Konfüçyus

90 Dakikada Nietzsche

90 Dakikada Hegel

90 Dakikada Kant

90 Dakikada Schopenhauer

90 Dakikada Aristoteles

90 Dakikada Descartes

90 Dakikada Sartre

90 Dakikada Kierkegaard

90 Dakikada Wittgenstein

Paul Strathem, heyecan verici bir düşün akımı olan varoluşçuluğun en popüler ve karizmatik filozofu Sartre'in hayatını incelerken, onun düşüncelerinin özlü bir yorumunu sunuyor.

“İlk önce insan varolur, kendine rastlar, birdenbire dünyada ortaya çıkar ve bundan sonra kendini yapar... İnsan tanımlanabilir değildir, çünkü başlangıçta hiçbir şeydir. Sonradan bir şey olacaktır ve kendini nasıl yaparsa Öyle olacaktır.”